

Верховний
Суд

ОГЛЯД судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду за I півріччя 2026 року

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.01.2026 до 30.06.2026

Supreme LAB

База правових позицій

ЗМІСТ

1. Спори про захист честі, гідності і ділової репутації	11
1.1. Про межі захисту ділової репутації органів виконавчої влади від критики у ЗМІ	11
2. Спори, що виникають з питань захисту права власності	11
2.1. Щодо правових наслідків скасування акта приймання-передачі реквізованого майна під час дії воєнного стану	11
2.2. Про неможливість окремого позову про визнання права власності після розірвання договору довічного утримання	11
2.3. Щодо можливості визнання тривалого розгляду кримінального провадження поважною причиною пропуску позовної давності	12
2.4. Щодо збереження майна в натурі як передумови його витребування	12
2.5. Про обов'язок суду перевірити добросовісність набувача при витребуванні нерухомого майна	12
2.6. Щодо припинення застави в разі знищення предмета застави та збереження застави при переході права власності	12
2.7. Щодо скасування державної реєстрації збільшеної площі квартири за рахунок допоміжних приміщень будинку	13
2.8. Щодо критеріїв відмежування допоміжного приміщення від нежитлового у багатоквартирному будинку	13
2.9. Щодо застосування мораторію на стягнення іпотечного майна за наявності житла на тимчасово окупованій території	13
2.10. Щодо правонаступництва при відчуженні об'єкта незавершеного будівництва та захисту прав інвесторів	14
3. Спори, що виникають із питань захисту прав інтелектуальної власності	14
3.1. Щодо встановлення підстав недійсності патенту та порушення прав позивача	14
3.2. Щодо дострокового припинення дії свідоцтва на торговельну марку	14
3.3. Щодо реєстрації торговельної марки комерційним агентом або представником на власне ім'я без дозволу власника	15
4. Спори, що виникають із земельних правовідносин	15
4.1. Про заборону передачі орендованого водного об'єкта в суборенду	15
4.2. Щодо стягнення заборгованості як належного способу захисту прав за договором емфітевзису	15
4.3. Про умови застосування санкції припинення господарської діяльності з екологічних підстав	15
4.4. Щодо визначення розміру безпідставно збережених коштів за користування земельною ділянкою пропорційно до частки набутого майна	16

4.5. Щодо наслідків відсутності в архіві рішення органу місцевого самоврядування, на підставі якого видано правовстановлюючі документи	16
4.6. Про перехід права власності на частину земельної ділянки до особи, яка набула права власності на частину будівлі чи споруди, якщо земельна ділянка належить до земель державної або комунальної власності	16
4.7. Щодо необхідної кількості голосів для прийняття рішення ради про безоплатну передачу земельної ділянки	17
4.8. Щодо виникнення права на земельну частку (пай) та застосування позовної давності	17
5. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів	17
5.1. Про право кредитора на звернення стягнення на іпотечне майно із зареєстрованими дітьми	17
5.2. Щодо непоширення позовної давності на вимоги про стягнення 3 % річних та інфляційних втрат за банківським вкладом	18
5.3. Щодо встановлення недійсності договору на момент укладення	18
5.4. Щодо відшкодування іпотекодавцю перевищення вартості предмета іпотеки над забезпеченими вимогами	18
5.5. Про наступне схвалення правочину ОСББ та умови укладення індивідуальних договорів на комунальні послуги	18
5.6. Про право заінтересованої особи, яка не є стороною правочину, на його оскарження	19
5.7. Про право замовника на розірвання договору підряду та повернення авансу	19
5.8. Щодо кваліфікації договору позики як фраздаторного правочину	19
5.9. Щодо умов визнання правочину недійсним з підстав вчинення під впливом насильства	19
5.10. Щодо тягара доказування у спорах про стягнення заборгованості за договором позики	20
5.11. Про дійсність кредитного договору, укладеного за допомогою одноразового пароля-ідентифікатора	20
5.12. Щодо застосування позовної давності до вимог за ст. 625 ЦК України при триваючому грошовому зобов'язанні	20
5.13. Щодо визначення розміру збитків у разі евікції товару за ст. 661 ЦК України	21
5.14. Щодо розмежування договору комісії та договору про надання послуг при передачі автомобіля для продажу	21
5.15. Щодо необхідності спільної волі сторін на приховання іншого правочину для застосування ст. 235 ЦК України	21
5.16. Щодо повернення коштів, отриманих повіреним після односторонньої відмови від договору доручення	21

5.17. Щодо захисту прав добросовісного інвестора та підтвердження виконання інвестиційних зобов'язань	22
6. Спори, що виникають із трудових правовідносин	22
6.1. Про законність звільнення за угодою сторін за відсутності доказів мобінгу	22
6.2. Щодо звільнення за прогул працівника на дистанційній роботі без встановлення поважності причин відсутності	22
6.3. Про умови правомірності звільнення працівника через втрату довір'я до нього з боку роботодавця	23
6.4. Щодо звільнення керівника підприємства у зв'язку з втратою довір'я	23
6.5. Щодо правомірності відсторонення працівника від роботи без проходження лікарсько-консультативної комісії	23
6.6. Щодо незаконності звільнення працівника за станом здоров'я без медичного висновку	23
6.7. Щодо утримання коштів із заробітної плати за добровільною заявою працівника	24
6.8. Про обов'язок суду перевірити законність попередніх дисциплінарних стягнень при оскарженні звільнення за систематичне невиконання трудових обов'язків	24
6.9. Про переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату	24
6.10. Щодо призупинення виплат за колективним договором під час дії воєнного стану	24
6.11. Про критерії розмежування трудових і цивільно-правових відносин	25
6.12. Про гарантії збереження місця роботи для членів добровольчих формувань територіальної громади при звільненні за порушення умов контракту	25
6.13. Про відсутність підстав для звільнення працівника за ст. 38 КЗпП України у випадку подання ним заяви про звільнення під тиском з боку роботодавця	25
6.14. Щодо правових підстав для встановлення факту трудових відносин	25
6.15. Щодо відмежування мобінгу від правомірних управлінських рішень роботодавця	26
6.16. Про застосування ст. 1215 ЦК України щодо виплаченого працівнику авансу	26
6.17. Про неможливість призупинення роботодавцем виплати надбавки за роботу в умовах режимних обмежень на підставі Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»	26
6.18. Щодо визначення конкретної законної підстави звільнення за п. 9 ч. 1 ст. 36 КЗпП України	27

6.19. Щодо збереження середнього заробітку за мобілізованим педагогічним працівником	27
7. Спори, що виникають із житлових правовідносин	27
7.1. Щодо припинення права користування житлом після закінчення строку договору найму	27
7.2. Щодо припинення права користування житлом колишнім членом сім'ї власника за вимогою власника	27
7.3. Щодо обов'язку правонаступника державного підприємства ініціювати передачу житла в комунальну власність для забезпечення права на приватизацію	28
7.4. Про виселення з гуртожитку особи, яка проживає на підставі цивільно-правового договору найму, строк дії якого закінчивс	28
8. Спори, що виникають із сімейних правовідносин	28
8.1. Щодо визначення місця проживання малолітньої дитини незалежно від місця реєстрації (перебування)	28
8.2. Про застосування режиму роздільного володіння майном подружжя при поділі нерухомості в Україні	29
8.3. Щодо збереження статусу спільної сумісної власності на майно після реконструкції чи добудови	29
8.5. Про право дитини та піклувальника на оспорювання батьківства після смерті матері	29
8.6. Про встановлення факту проживання неповнолітньої особи однією сім'єю без реєстрації шлюбу	30
8.7. Щодо допустимості перегляду розміру аліментів у разі зміни обставин за наявності затвердженої судом мирової угоди	30
8.8. Про неприпустимість примушування до збереження шлюбу всупереч волі одного з подружжя	30
8.9. Щодо обмеження права на оспорювання батьківства особою, яка знала про відсутність біологічного споріднення	31
8.10. Щодо стягнення аліментів на користь того з батьків, з ким фактично проживає дитина	31
8.11. Про усиновлення дитини іноземцем без дозволу уповноваженого органу та поновлення батьківських прав	31
8.12. Про право чотирнадцятирічної дитини самостійно визначати місце проживання як підставу для відмови у відібранні дитини	31
8.13. Щодо зміни прізвища дитини	32
9. Спори, що виникають із спадкових правовідносин	32
9.1. Щодо спадкування об'єкта незавершеного будівництва, право власності на який зареєстроване за спадкодавцем	32

9.2. Щодо реєстрації місця проживання спадкоємця разом із спадкодавцем для застосування презумпції прийняття спадщини	32
9.3. Щодо встановлення факту проживання однією сім'єю у справах про зміну черговості спадкування	33
9.4. Щодо реєстрації місця проживання спадкоємця разом із спадкодавцем і фактичне прийняття спадщини	33
9.5. Про недійсність заповіту через порушення форми та участь близьких родичів як свідків	33
9.6. Про неможливість успадкування майна, право власності на яке не належало спадкодавцю	34
9.7. Про недопустимість визнання недійсним договору про поділ спадщини без доказів обману спадкоємця	34
9.8. Щодо розірвання спадкового договору через невиконання зобов'язань набувачем	34
9.9. Щодо строку для відмови від прийняття спадщини спадкоємцем наступної черги, право якого виникло внаслідок відмови спадкоємця попередньої черги	35
10. Спори, що виникають із питань визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави	35
10.1. Щодо співмірності заходів забезпечення позову при стягненні необґрунтованих активів у дохід держави	35
10.2. Про стандарт доказування та момент набуття активу у спорах про визнання активів необґрунтованими	35
11. Спори, пов'язані з відшкодуванням шкоди	36
11.1. Щодо відсутності підстав для відшкодування Україною шкоди, завданої державою-агресором	36
11.2. Щодо презумпції вини у деліктних зобов'язаннях	36
11.3. Щодо відсутності підстав для відшкодування шкоди при скасуванні постанови про закриття кримінального провадження	36
11.4. Про відшкодування моральної шкоди за медичну помилку при визначенні розумного розміру компенсації	37
11.5. Про відповідальність оператора газорозподільної мережі як володільця джерела підвищеної небезпеки за шкоду від вибуху газу	37
11.6. Щодо відшкодування шкоди, завданої громадянину внаслідок незаконних дій органів досудового слідства та прокуратури, у разі самообмови	37
11.7. Про доведення реальності упущеної вигоди при відшкодуванні шкоди	37
11.8. Щодо відшкодування моральної шкоди військовослужбовцям, причинного зв'язку та стандартів доказування	38

11.9. Про передчасність вимог щодо визнання права на компенсацію за майно, знищене внаслідок збройної агресії, без використання адміністративної процедури	38
11.10. Щодо відшкодування шкоди державою у разі неповернення органом досудового розслідування вилучених під час обшуку коштів після скасування арешту	38
11.11. Про зменшення розміру відшкодування шкоди у разі грубої необережності потерпілого	39
11.12. Щодо повторного стягнення моральної шкоди за тих самих обставин після виплати компенсації за рішенням ЄСПЛ	39
11.13. Щодо безпідставного повернення платіжної інструкції без виконання як підстави для стягнення моральної шкоди	39
12. Справи окремого провадження	40
12.1. Щодо встановлення факту належності правовстановлюючого документа при розбіжності імені після отримання нового паспорта	40
12.2. Щодо обчислення строку оголошення військовослужбовця померлим у зоні бойових дій та окупації	40
12.3. Щодо права повнолітнього брата загиблого військовослужбовця на одноразову грошову допомогу	40
12.4. Про неможливість судового встановлення належності фрагментів кісток особі	41
12.5. Про встановлення факту родинних відносин та підстави звільнення з військової служби під час дії воєнного стану	41
12.6. Щодо юрисдикційності заяв про встановлення факту здійснення постійного догляду за особою, яка його потребує за своїм станом здоров'я	41
12.7. Щодо встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території	41
12.8. Щодо впливу проходження особою військової служби на призначення опікуна над недієздатною особою	42
13. Застосування норм процесуального права	42
13.1. Щодо відкриття апеляційного провадження за скаргою неповнолітньої дитини, яка не брала участі у справі	42
13.2. Щодо оцінки критичних висловлювань як можливого зловживання процесуальними правами	42
13.3. Щодо визначення добросовісності набувача при витребуванні майна на стадії ухвалення рішення	43
13.4. Про обов'язок апеляційного суду розглянути клопотання про участь у режимі відеоконференції	43
13.5. Щодо обов'язку суду перевіряти зарахування судового збору незалежно від форми платіжного документа	43

13.6. Щодо повернення апеляційної скарги представника за відсутності доданої довіреності та наявності її в матеріалах справи	43
13.7. Щодо оскарження ухвали про відмову в поновленні строку на подання відзиву	44
13.8. Про право на перегляд рішення за нововиявленими обставинами особою, що не брала участі у справі	44
13.9. Щодо оскарження ухвали про скасування заочного рішення окремо від рішення суду	44
13.10. Щодо юрисдикції спору про стягнення вартості частки в статутному капіталі	44
13.11. Про юрисдикцію спорів щодо оскарження рішень органів влади у сфері забудови земельних ділянок	45
13.12. Щодо процесуального правонаступництва у цивільному процесі та права апеляційного оскарження правонаступником	45
13.13. Про межі апеляційного перегляду за скаргою позивача, на користь якого ухвалено рішення	45
13.14. Про критичні висловлювання щодо судових рішень та учасників справи як підстав для повернення позовної заяви	46
13.15. Щодо зупинення провадження у справі (надання строку для примирення)	46
13.16. Про перехід права вимоги до поручителя при відступленні основного зобов'язання за кредитним договором	46
13.17. Щодо накладення арешту на земельну ділянку як заходу забезпечення позову у спорі про встановлення земельного сервітуту	46
13.18. Про незворотність правонаступництва при реорганізації юридичної особи у виконавчому провадженні	47
13.19. Про пріоритет змісту процесуальних звернень над формальною назвою при перегляді заочних рішень	47
13.20. Про умови залишення без розгляду заяви про встановлення факту родинних відносин у порядку окремого провадження	47
13.21. Щодо звільнення позивача від сплати судового збору за позовом про відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, на всіх стадіях судового процесу	48
13.22. Про повноваження апеляційного суду щодо встановлення нових обставин та прийняття нових доказів	48
13.23. Щодо апеляційного оскарження ухвали про відмову в тимчасовому обмеженні виїзду за межі України	48
13.24. Про підтвердження повноважень прокурора на захист інтересів держави	49
13.25. Про представництво адвоката у справах окремого провадження в апеляційній інстанції	49

13.26. Щодо визначення належного відповідача у справах про захист честі, гідності та ділової репутації при поширенні інформації посадовою особою	49
13.27. Про підсудність спорів щодо визнання права на одноразову грошову допомогу військовослужбовцям	49
13.28. Щодо відсутності субсидіарної відповідальності військової адміністрації за зобов'язаннями комунального підприємства	50
13.29. Про критерій взаємопов'язаності первісного та зустрічного позовів про стягнення заборгованості за теплопостачання і визнання незаконними нарахувань	50
13.30. Про розгляд справи за відсутності правонаступника, не повідомленого належним чином про судові засідання	50
13.31. Щодо розмежування відмови у відкритті провадження та відмови в задоволенні заяви про розкриття банківської таємниці	51
13.32. Щодо доказування непідписання стороною письмового правочину та обов'язок суду призначити почеркознавчу експертизу	51
13.33. Про підсудність спору між подружжям про грошову компенсацію вартості частки в нерухомому майні за кордоном	51
13.34. Про виключну підсудність спорів із договірних відносин за міжнародним договором про правову допомогу та неможливість її зміни пророгаційним застереженням	52
13.35. Щодо подання уточненої позовної заяви законним представником недієздатної особи до початку підготовчого судового засідання як підстави для продовження розгляду справи	52
13.36. Про право на апеляційне оскарження ухвали про відмову у прийнятті позову третьої особи із самостійними вимогами	52
13.37. Щодо наслідків відмови в прийнятті позову, заяви про зміну предмета або підстав позову	53
13.38. Щодо встановлення факту самостійного виховання та утримання дитини в порядку окремого провадження	53
13.39. Щодо зупинення провадження у справі про визнання недійсними фродаторних правочинів до вирішення справи про стягнення боргу	53
13.40. Щодо юрисдикції спору про стягнення коштів пайової участі в розвитку інфраструктури із замовника будівництва – фізичної особи	53
13.41. Щодо повернення апеляційної скарги з підстав неусунення недоліків без належного залишення без руху	54
13.42. Щодо звернення стягнення на грошові кошти третьої особи за ст. 440 ЦПК України	54
13.43. Щодо обов'язку суду перевіряти зарахування судового збору незалежно від форми платіжного документа	54
13.44. Щодо юрисдикції спору про відшкодування шкоди, завданої військовослужбовцем під час проходження служби	55

13.45. Щодо співмірності заходів забезпечення позову обсягу позовних вимог	55
13.46. Щодо підстав представництва прокурором інтересів держави в суді	55
13.47. Щодо юрисдикції спору про призначення страхових виплат у зв'язку зі смертю потерпілого від професійного захворювання	55
13.48. Щодо звільнення учасника бойових дій від сплати судового збору незалежно від процесуального статусу	56
13.49. Щодо юрисдикції розгляду скарги на дії державного виконавця щодо боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство	56
13.50. Щодо юрисдикції спору про право користування земельною ділянкою під приватизованим об'єктом державного майна	56
14. Спори щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС	57
14.1. Щодо розрахунку заборгованості за аліментами під час воєнного стану	57
14.2. Щодо виконання рішення суду про поновлення на роботі	57
14.3. Щодо визначення заборгованості за аліментами при призупиненні трудового договору в умовах воєнного стану	57
14.4. Щодо неможливості зобов'язання державного виконавця виконувати законодавчо визначені функції	58
14.5. Про поновлення виконавчого провадження для перерахування добровільно внесених боржником коштів стягувачу	58
14.6. Щодо способу судового захисту боржника при оскарженні арешту майна у виконавчому провадженні	58
15. Звернення рішень до виконання і контроль за їх виконанням	59
15.1. Про визнання рішення іноземного суду немайнового характеру щодо батьківських прав без надання дозволу на примусове виконання	59
15.2. Межі перевірки при визнанні рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню	59
15.3. Щодо розмежування процедур примусового виконання та визнання рішення іноземного суду у справах про батьківську відповідальність	59

1. Спори про захист честі, гідності і ділової репутації

1.1. Про межі захисту ділової репутації органів виконавчої влади від критики у ЗМІ

Орган виконавчої влади, наділений державними повноваженнями та фінансований з бюджету, не може захищати ділову репутацію від критики ЗМІ у спосіб, передбачений для суб'єктів господарювання, залучених до конкурентної діяльності на ринку. Фінансування позивачем іншої юридичної особи та покладення на нього управлінських функцій щодо неї не є підставою для висновку, що інформація, поширена стосовно такої юридичної особи, порушує немайнові права (принижує ділову репутацію) самого органу виконавчої влади

Детальніше з текстом постанови ВС від 27 травня 2026 року у справі № 357/1265/22 (провадження № 61-5888св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136946331>.

2. Спори, що виникають з питань захисту права власності

2.1. Щодо правових наслідків скасування акта приймання-передачі реквізованого майна під час дії воєнного стану

Акт приймання-передачі реквізованого майна не є правовстановлюючим документом, а лише засвідчує факт передачі. Його скасування не впливає на реєстрацію права власності держави та підриває право на компенсацію після скасування воєнного стану. Вимоги про повернення майна є передчасними до скасування правового режиму воєнного стану за умови збереження майна та заявлення власником відповідної вимоги

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 лютого 2026 року у справі № 947/10086/24 (провадження № 61-4379св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134041098>.

2.2. Про неможливість окремого позову про визнання права власності після розірвання договору довічного утримання

Частина друга статті 756 ЦК України не передбачає можливості звернення до суду з позовом про визнання права власності на майно окремо від вимоги про розірвання договору довічного утримання. Визнання права власності після розірвання договору порушує принцип обов'язковості судового рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 463/2891/14 (провадження № 61-2306св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134688227>.

2.3. Щодо можливості визнання тривалого розгляду кримінального провадження поважною причиною пропуску позовної давності

Тривалий розгляд кримінального провадження, в якому встановлено обставини підробки офіційних документів, на підставі яких майно вибуло з володіння держави на користь приватного власника, може вважатися поважною причиною пропуску позовної давності за вимогою про витребування такого майна як правового наслідку протиправних дій

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 25 травня 2026 року у справі № 354/625/15 (провадження № 61-1790сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137071430>.

2.4. Щодо збереження майна в натурі як передумови його витребування

Витребування майна можливе лише щодо об'єкта, який зберігся в натурі та перебуває у незаконному володінні відповідача. У разі видозміни, переробки або знищення майна віндикаційний позов не підлягає задоволенню, а захист права власності здійснюється шляхом стягнення його вартості

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 359/11538/23 (провадження № 61-8444св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347782>.

2.5. Про обов'язок суду перевірити добросовісність набувача при витребуванні нерухомого майна

Вирішуючи питання про витребування нерухомого майна (стаття 388 ЦК України), суди зобов'язані перевіряти добросовісність його набувача, враховуючи презумпцію добросовісності та право особи покладатися на відомості Державного реєстру речових прав на нерухоме майно

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 522/16296/23 (провадження № 61-746св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347783>.

2.6. Щодо припинення застави в разі знищення предмета застави та збереження застави при переході права власності

Перехід права власності на предмет застави до іншої особи, у тому числі добросовісне набуття майна, не припиняє заставу, якщо основне забезпечене зобов'язання залишається невиконаним. Водночас суд зобов'язаний перевірити доводи про знищення предмета застави, оскільки загибель заставленого майна є однією з підстав для припинення застави відповідно до статті 28 Закону України «Про заставу» та пункту 2 частини першої статті 593 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 27 травня 2026 року у справі № 212/3248/25 (провадження № 61-12889св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136946266>.

2.7. Щодо скасування державної реєстрації збільшеної площі квартири за рахунок допоміжних приміщень будинку

Державна реєстрація права власності на квартиру в частині збільшеної площі підлягає скасуванню, якщо таке збільшення здійснене за рахунок горища, яке є допоміжним приміщенням і належить співвласникам багатоквартирного будинку на праві спільної сумісної власності. Позов про скасування такої державної реєстрації є належним способом захисту, якщо право власності на квартиру як самостійний об'єкт не оспорується

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 червня 2026 року у справі № 761/38626/23 (провадження № 61-10602св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137336519>.

2.8. Щодо критеріїв відмежування допоміжного приміщення від нежитлового у багатоквартирному будинку

Приміщення в багатоквартирному будинку є допоміжним лише за умови, що воно за своїм функціональним призначенням, місцем розташування та способом використання забезпечує експлуатацію будинку або обслуговує більше одного житлового чи нежитлового приміщення. Приміщення, запроектоване як комора для мешканців, яке не є необхідним для забезпечення життєдіяльності багатоквартирного будинку, не належить до допоміжних і є самостійним нежитловим приміщенням

Детальніше з текстом постанови ВС від 17 червня 2026 року у справі № 755/460/24 (провадження № 61-5022св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137498843>.

2.9. Щодо застосування мораторію на стягнення іпотечного майна за наявності житла на тимчасово окупованій території

Наявність у позивача на праві власності іншого житлового нерухомого майна на тимчасово окупованій території України, в якому він не має фактичної та юридичної можливості проживати, як і вчиняти будь-які інші правомочності власника, свідчить про відсутність у нього іншого житла в розумінні Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті». Положення пункту 5 цього Закону мають тлумачитися як такі, що поширюються на всі території України, щодо яких законодавством встановлено правовий режим тимчасової окупації

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 755/21823/21 (провадження № 61-13727сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137850493>.

2.10. Щодо правонаступництва при відчуженні об'єкта незавершеного будівництва та захисту прав інвесторів

Відчуження замовником будівництва об'єкта незавершеного будівництва у процедурі ліквідації на користь кредитора з покладанням на нього всіх обов'язків, пов'язаних із будівництвом, свідчить про часткове (сингулярне) правонаступництво, не припиняє чинності укладених інвестиційних договорів та не позбавляє інвесторів права на захист. Інвестор, який повністю виконав свої зобов'язання за інвестиційним договором, має право на визнання права власності на проінвестований об'єкт, а якщо право власності на нього зареєстровано за іншою особою, – на витребування цього майна

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 359/9448/19 (провадження № 61-13241сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137797872>.

3. Спори, що виникають із питань захисту прав інтелектуальної власності

3.1. Щодо встановлення підстав недійсності патенту та порушення прав позивача

При розгляді позову про визнання недійсним патенту на корисну модель суд має встановлювати як наявність підстав для визнання патенту недійсним, так і факт порушення суб'єктивного цивільного права або інтересу позивача саме на момент видачі патенту

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 лютого 2026 року у справі № 757/63332/18 (провадження № 61-12184св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134159862>.

3.2. Щодо дострокового припинення дії свідоцтва на торговельну марку

Невикористання власником зареєстрованої торговельної марки протягом п'яти років без поважних причин є підставою для дострокового припинення дії свідоцтва на неї відповідно до статті 18 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Особа, яка подала заявки на реєстрацію тотожних або схожих позначень як торговельних марок і якій може бути відмовлено у реєстрації через наявність раніше зареєстрованого свідоцтва, має законний інтерес для звернення до суду з позовом про дострокове припинення дії такого свідоцтва

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 757/39111/24 (провадження № 61-15800св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347696>.

3.3. Щодо реєстрації торговельної марки комерційним агентом або представником на власне ім'я без дозволу власника

Реєстрація торговельної марки комерційним агентом чи представником (зокрема керівником або власником компанії-дистриб'ютора) на власне ім'я без дозволу іноземного власника є недобросовісною та підлягає оцінці на відповідність статті 6 septies Паризької конвенції

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 травня 2026 року у справі № 757/7508/22 (провадження № 61-10718св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137144520>.

4. Спори, що виникають із земельних правовідносин

4.1. Про заборону передачі орендованого водного об'єкта в суборенду

Передача орендованого водного об'єкта загальнодержавного значення в суборенду всупереч умовам договору оренди та імперативним нормам законодавства є істотним порушенням договору

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 441/3106/24 (провадження № 61-15161св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750125>.

4.2. Щодо стягнення заборгованості як належного способу захисту прав за договором емфітевзису

Належним способом захисту прав при несплаті за користування земельною ділянкою за договором про встановлення емфітевзису є стягнення боргу (примусове виконання обов'язку в натурі), оскільки емфітевзис як речове право є відносно самостійним від договору, а підстави його припинення визначаються виключно законом

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 лютого 2026 року у справі № 484/6346/23 (провадження № 61-9752св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134322816>.

4.3. Про умови застосування санкції припинення господарської діяльності з екологічних підстав

Припинення або заборона господарської діяльності підприємства з екологічних підстав є винятковою санкцією, яка застосовується лише за наявності доведеного понаднормативного негативного впливу на довкілля та здоров'я населення. Наявність дозвільних документів та дотримання санітарно-захисної зони виключає застосування санкції у вигляді заборони діяльності

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 207/4779/21 (провадження № 61-6731св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135576904>.

4.4. Щодо визначення розміру безпідставно збережених коштів за користування земельною ділянкою пропорційно до частки набутого майна

Фактичний користувач земельної ділянки, який без достатньої правової підстави за рахунок власника цієї ділянки зберіг (заощадив) у себе кошти, які мав сплатити за користування нею, зобов'язаний повернути їх на підставі ст. 1212 ЦК України. Проте якщо у власність набуто не весь комплекс, а лише окрему допоміжну споруду (наприклад, КПП), розмір таких коштів має визначатися пропорційно до частки набутого майна, а не з площі всієї ділянки, що раніше надавалася для розміщення всього підприємства

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 квітня 2026 року у справі № 161/6330/24 (провадження № 61-6811св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135589535>.

4.5. Щодо наслідків відсутності в архіві рішення органу місцевого самоврядування, на підставі якого видано правовстановлюючі документи

Відсутність в архіві рішень органу місцевого самоврядування, на підставі яких видано правовстановлюючі документи, не свідчить про неприйняття таких рішень і не підтверджує підроблення свідоцтв про право власності. Державна реєстрація права власності на нерухоме майно не є незаконною, якщо правовстановлюючі документи залишаються чинними та недійсними не визнані

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2026 року у справі № 179/1099/23 (провадження № 61-6607св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135844892>.

4.6. Про перехід права власності на частину земельної ділянки до особи, яка набула права власності на частину будівлі чи споруди, якщо земельна ділянка належить до земель державної або комунальної власності

Набуття права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок, крім багатоквартирного) автоматично тягне за собою перехід права на земельну ділянку, на якій він розташований, в обсязі та на умовах, встановлених для попереднього власника, пропорційно частці у праві власності на нерухомість (ст. 120 ЗК України, ст. 377 ЦК України)

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 557/1746/24 (провадження № 61-681св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136739266>.

4.7. Щодо необхідної кількості голосів для прийняття рішення ради про безоплатну передачу земельної ділянки

Рішення органу місцевого самоврядування про безоплатну передачу земельної ділянки у власність приймається лише за наявності не менше двох третин голосів від загального складу ради, а дробове значення при обчисленні такої кількості округленню в менший бік не підлягає. Прийняття такого рішення за меншої кількості голосів означає відсутність належного волевиявлення власника земельної ділянки, а така ділянка вважається такою, що вибула з комунальної власності поза волею власника

Детальніше з текстом постанови ВС від 03 червня 2026 року у справі № 638/18374/23 (провадження № 61-8049св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137215987>.

4.8. Щодо виникнення права на земельну частку (пай) та застосування позовної давності

Право на земельну частку (пай) виникає за умови одержання КСП державного акта на право колективної власності на землю, перебування особи у членах КСП на час його видачі та включення її до списку осіб, що додається до цього акта. Неотримання сертифіката на право на земельну частку (пай) не спростовує і не припиняє цього права, оскільки сертифікат лише посвідчує вже існуюче право, яке може бути підтверджене в судовому порядку. До позову про визнання права на земельну частку (пай) особи, яка включена до зазначеного списку, але не отримала сертифікат, позовна давність не застосовується, оскільки такий позов спрямований на підтвердження наявного права. Натомість до позову особи, не включеної до списку членів КСП, застосовується позовна давність, перебіг якої починається з дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про невключення її до такого списку

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 530/656/24 (провадження № 61-3733сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137916011>.

5. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів

5.1. Про право кредитора на звернення стягнення на іпотечне майно із зареєстрованими дітьми

Виконавець має право звернутися до суду про звернення стягнення на нерухомість боржника, у якій зареєстровані діти. Кредитор може подати окремий позов про виселення дитини з іпотечного майна для оцінки балансу прав сторін. Недобросовісна реєстрація дитини на стадії реалізації житла підлягає судовій оцінці

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 522/3747/22 (провадження № 61-16480сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947141>.

5.2. Щодо непоширення позовної давності на вимоги про стягнення 3 % річних та інфляційних втрат за банківським вкладом

Позовна давність не поширюється на вимоги про стягнення 3 % річних та інфляційних втрат за невиконання грошового зобов'язання про видачу вкладу, оскільки вони входять до складу грошового зобов'язання вкладника

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 716/1842/24 (провадження № 61-1735сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133874717>.

5.3. Щодо встановлення недійсності договору на момент укладення

Недійсність договору визначається обставинами, що існували на момент його укладення, а не внаслідок невиконання зобов'язань. Факт укладення договору через представника – родича – не підтверджує зловмисної домовленості без беззаперечних доказів

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 лютого 2026 року у справі № 161/22283/24 (провадження № 61-10905св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134322848>.

5.4. Щодо відшкодування іпотекодавцю перевищення вартості предмета іпотеки над забезпеченими вимогами

Зобов'язання іпотекодержателя відшкодувати іпотекодавцю перевищення 90 % вартості предмета іпотеки над розміром забезпечених вимог виникає в момент набуття права власності на майно. Вартість майна визначається на підставі оцінки суб'єктом оціночної діяльності з обов'язковим особистим оглядом об'єкта, а сума відшкодування розраховується у гривневому еквіваленті за офіційним курсом НБУ на дату такої реєстрації. Майнові інтереси іпотекодавця при простроченні виконання зобов'язання можуть бути захищені шляхом застосування положень ч. 2 ст. 625 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 757/11083/20 (провадження № 61-5191св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134579865>.

5.5. Про наступне схвалення правочину ОСББ та умови укладення індивідуальних договорів на комунальні послуги

Правочин, укладений представником ОСББ з перевищенням повноважень без попереднього рішення загальних зборів, вважається дійсним у разі його наступного схвалення загальними зборами. Технічна помилка у зазначенні організаційно-правової форми контрагента в протоколі зборів не спотворює суті прийнятого рішення. Укладення індивідуального договору з виконавцем комунальних послуг можливе лише за відсутності договору, укладеного співвласниками багатоквартирного будинку

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 березня 2026 року у справі № 759/7495/24 (провадження № 61-5165св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134880089>.

5.6. Про право заінтересованої особи, яка не є стороною правочину, на його оскарження

Заінтересована особа, яка є першим інвестором (пайовиком) у будівництві та повністю сплатила вартість об'єкта, має право на оспорювання наступного договору щодо цього ж об'єкта, укладеного кооперативом з іншою особою. Укладення кооперативом повторного договору про пайову участь без ініціювання розірвання попереднього чинного договору щодо того самого об'єкта суперечить закону та порушує права першого інвестора

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 522/16671/22 (провадження № 61-10608св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135082781>.

5.7. Про право замовника на розірвання договору підряду та повернення авансу

Замовник має право відмовитися від договору підряду та вимагати повернення авансу, якщо підрядник не виконав роботи у погоджені строки без поважних причин

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 490/11593/24 (провадження № 61-13529св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134921408>.

5.8. Щодо кваліфікації договору позики як фrawdаторного правочину

Правочин може бути кваліфікований як фrawdаторний (вчинений на шкоду кредиту), якщо його метою є уникнення або унеможливлення виконання судового рішення про стягнення боргу. Для такої кваліфікації договору позики недостатньо лише факту зловживання правом, суд має встановити обставини створення «свого забезпеченого кредитора», врахувати момент укладення правочину та ступінь пов'язаності його сторін

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 464/850/24 (провадження № 61-8679св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135234776>.

5.9. Щодо умов визнання правочину недійсним з підстав вчинення під впливом насильства

Для визнання правочину недійсним через насильство позивач повинен довести факт фізичного чи психологічного тиску, вчинення правочину проти справжньої волі та причинний зв'язок між тиском і правочином. Саме перебування у реабілітаційному центрі без доказів примусу не підтверджує застосування психологічного насильства

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 404/8754/21 (провадження № 61-12693св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135577191>.

5.10. Щодо тягара доказування у спрах про стягнення заборгованості за договором позики

Заперечення позичальника про те, що грошові кошти за договором позики фактично не були ним одержані, є ексцепцією та не підлягає позовній давності. Тягар доведення неодержання коштів, зокрема підробки підпису чи невиконання боргової розписки позичальником, покладається на позичальника, а висновок експерта про лише ймовірну невідповідність підпису сам по собі не спростовує 14 Огляд судової практики КЦС ВС факту передачі коштів за наявності оригіналу власноручної розписки в позикодавця

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 06 квітня 2026 року у справі № 368/1257/21 (провадження № 61-16707сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135994395>.

5.11. Про дійсність кредитного договору, укладеного за допомогою одноразового пароля-ідентифікатора

Кредитний договір, підписаний за допомогою одноразового пароля-ідентифікатора, за правовими наслідками прирівнюється до договору, укладеного в письмовій формі, за умови досягнення сторонами згоди щодо всіх істотних умов. Саме лише твердження позичальника про укладення договору внаслідок шахрайських дій без доказів порушення процедур ідентифікації з боку банку не є підставою для визнання договору недійсним

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 квітня 2026 року у справі № 705/1938/25 (провадження № 61-13271св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135589815>.

5.12. Щодо застосування позовної давності до вимог за ст. 625 ЦК України при триваючому грошовому зобов'язанні

Невиконання грошового зобов'язання є триваючим правопорушенням, тому вимога про стягнення інфляційних втрат і трьох процентів річних за статтею 625 ЦК України може бути заявлена за останні три роки прострочення, що передували поданню позову, з урахуванням продовження та зупинення перебігу позовної давності на час карантину і воєнного стану. Звільнення від відповідальності, передбачене пунктом 18 Прикінцевих та перехідних положень ЦК України, не застосовується до прострочення грошового зобов'язання, яке не виникло з кредиту або позики

Детальніше з текстом постанови ВС у складі СП КЦС від 16 квітня 2026 року у справі № 751/4086/24 (провадження № 61-3138свп25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136612363>.

5.13. Щодо визначення розміру збитків у разі евікції товару за ст. 661 ЦК України

Розмір збитків, що підлягають відшкодуванню продавцем покупцю в разі вилучення товару за рішенням суду на підставі ст. 661 ЦК України, визначається за ринковою вартістю майна на час розгляду справи відповідно до ч. 3 ст. 623 ЦК України, а не за ціною, зазначеною в договорі купівлі-продажу

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 червня 2026 року у справі № 759/18981/23 (провадження № 61-10681св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137336515>.

5.14. Щодо розмежування договору комісії та договору про надання послуг при передачі автомобіля для продажу

Договір про передачу автомобіля для продажу не є договором комісії, якщо його умови не передбачають вчинення стороною правочинів від свого імені в інтересах іншої сторони, а визначають лише надання послуг. За таким договором виконавець не відповідає за збитки, завдані автомобілю протиправними діями третьої особи, якщо на нього договором не покладено обов'язок щодо збереження цього майна

Детальніше з текстом постанови ВС від 17 червня 2026 року у справі № 523/6389/16-ц (провадження № 61-4342св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137606280>.

5.15. Щодо необхідності спільної волі сторін на приховання іншого правочину для застосування ст. 235 ЦК України

Удаваний правочин характеризується свідомою невідповідністю зовнішнього волевиявлення сторін їхній дійсній внутрішній волі. Сама по собі наявність двох взаємопов'язаних розписок про позику та про обов'язок передати майно після виплати коштів не свідчить про удаваність договору позики, якщо зовнішнє волевиявлення сторін відповідає фактичному змісту досягнутих домовленостей і не має на меті приховування іншого правочину

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 523/13382/21 (провадження № 61-1227сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137850761>.

5.16. Щодо повернення коштів, отриманих повіреним після односторонньої відмови від договору доручення

У разі односторонньої відмови довірителя від договору доручення за ч. 2 ст. 1008 ЦК України кошти, отримані повіреним за цим договором, підлягають поверненню довірителю, якщо доручення не виконано. Після припинення договору доручення

відпадає правова підстава для утримання повіреним таких коштів, що є підставою для застосування ст. 1212 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 24 червня 2026 року у справі № 953/7681/22 (провадження № 61-5952св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137725159>.

5.17. Щодо захисту прав добросовісного інвестора та підтвердження виконання інвестиційних зобов'язань

Видача замовнику квитанції до прибуткового касового ордера на підтвердження внесення готівки за договором інвестування в будівництво створює презумпцію прийняття коштів виконавцем. Недоліки оформлення прибуткового касового ордера або перевищення ліміту готівкових розрахунків не спростовують факту внесення коштів і свідчать лише про можливе порушення касової дисципліни

Детальніше з текстом постанови ВС від 24 червня 2026 року у справі № 344/13846/24 (провадження № 61-3633св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137759019>.

6. Спори, що виникають із трудових правовідносин

6.1. Про законність звільнення за угодою сторін за відсутності доказів мобінгу

Звільнення працівника за угодою сторін є правомірним за наявності дійсного волевиявлення обох сторін. Працівник зобов'язаний довести факт мобінгу та примусовості звільнення належними доказами. Неідентифіковані аудіозаписи, односторонні службові записки та пізні звернення не підтверджують мобінгу. Власноручна заява про звільнення без відкликання та відсутність доказів психологічного тиску підтверджують законність припинення трудового договору за взаємною згодою

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 січня 2026 року у справі № 642/2981/24 (провадження № 61-1269св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133653293>.

6.2. Щодо звільнення за прогул працівника на дистанційній роботі без встановлення поважності причин відсутності

Порушення роботодавцем правил реєстрації та обліку наказів на підприємстві саме по собі не є підставою для визнання наказу неналежним доказом. Звільнення працівника за прогул потребує встановлення не лише факту відсутності працівника на роботі, а й поважності причин такої відсутності, особливо за наявності доказів дистанційної роботи

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 січня 2026 року у справі № 757/42840/23 (провадження № 61-12928св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133650053>.

6.3. Про умови правомірності звільнення працівника через втрату довір'я до нього з боку роботодавця

Підставою для розірвання трудового договору за пунктом 2 частини першої статті 41 КЗпП України у зв'язку з втратою довір'я є здійснення працівником винних дій. Форма вини при цьому значення не має. Необережна вина працівника також може бути підставою для звільнення, як і вина умисна. Однак власник у разі спору зобов'язаний довести і факт порушення, і вину працівника

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 607/1276/25 (провадження № 61-10103св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750205>.

6.4. Щодо звільнення керівника підприємства у зв'язку з втратою довір'я

Керівник підприємства, який здійснює управлінські функції щодо розпорядження майном та коштами, не є працівником, що безпосередньо обслуговує матеріальні цінності, тому не підлягає звільненню за пунктом 2 частини першої статті 41 КЗпП України у зв'язку з втратою довір'я

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 лютого 2026 року у справі № 522/7119/23 (провадження № 61-10140св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947079>.

6.5. Щодо правомірності відсторонення працівника від роботи без проходження лікарсько-консультативної комісії

Роботодавець правомірно відсторонює водія від роботи без збереження заробітної плати, якщо працівник відмовляється від проходження обов'язкового позачергового медичного огляду після погіршення стану здоров'я під час виконання трудових обов'язків

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 лютого 2026 року у справі № 216/5482/24 (провадження № 61-4348св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947176>.

6.6. Щодо незаконності звільнення працівника за станом здоров'я без медичного висновку

Звільнення працівника за пунктом 2 частини першої статті 40 КЗпП України є незаконним, якщо роботодавець не надав медичного висновку про неможливість виконання працівником посадових обов'язків за станом здоров'я. Відсторонення від роботи через ненадання результатів медогляду не звільняє роботодавця від обов'язку документально підтвердити невідповідність працівника займаній посаді перед звільненням. Визнання звільнення працівника незаконним не є підставою для стягнення середнього заробітку за період вимушеного прогулу, якщо працівника було законно відсторонено від роботи без збереження заробітної плати на момент звільнення

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 лютого 2026 року у справі № 679/1660/23 (провадження № 61-1439св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134266398>

6.7. Щодо утримання коштів із заробітної плати за добровільною заявою працівника

Утримання коштів із заробітної плати працівника за його добровільною заявою на підтримку ЗСУ та гуманітарну допомогу постраждалим від агресії на період воєнного стану є правомірним відповідно до статті 127 КЗпП України. Відсутність доказів психологічного чи економічного тиску підтверджує законність утримань за волевиявленням працівника

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 лютого 2026 року у справі № 344/16999/24 (провадження № 61-5961св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134540323>.

6.8. Про обов'язок суду перевірити законність попередніх дисциплінарних стягнень при оскарженні звільнення за систематичне невиконання трудових обов'язків

При оскарженні звільнення за систематичне невиконання трудових обов'язків (пункт 3 частини першої статті 40 КЗпП України) суд зобов'язаний перевірити законність усіх попередніх дисциплінарних стягнень, що стали підставою для «систематичності», незалежно від того, чи оскаржувалися вони окремо. Перебування працівника на лікуванні (зокрема амбулаторному) після звільнення є поважною причиною для поновлення місячного строку звернення до суду

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 691/1136/24 (провадження № 61-16279св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134579783>.

6.9. Про переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату

При звільненні працівника у зв'язку зі скороченням чисельності або штату роботодавець зобов'язаний провести порівняльний аналіз продуктивності праці та кваліфікації всіх працівників, які підлягають звільненню, для визначення переважного права на залишення на роботі. Відсутність такого аналізу на момент попередження про звільнення та видачі наказу свідчить про порушення вимог трудового законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 757/40483/21 (провадження № 61-588св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134961046>.

6.10. Щодо призупинення виплат за колективним договором під час дії воєнного стану

Роботодавець не може призупинити виплати, передбачені колективним договором, посилаючись на закон, якщо такі рішення були ухвалені до дати набрання законом чинності. Таке призупинення виплат в односторонньому порядку без дотримання процедури внесення змін до колективного договору є порушенням прав працівника

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 333/9082/24 (провадження № 61-8745св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135044325>.

6.11. Про критерії розмежування трудових і цивільно-правових відносин

Встановлення факту трудових відносин вимагає доведення виконання працівником трудових функцій, підпорядкування внутрішньому трудовому розпорядку, забезпечення умов праці та виплати винагороди. Цивільно-правовий договір спрямований на отримання конкретного результату, а не на процес організації праці. Відсутність доказів волевиявлення на укладення трудового договору, зайняття посади іншими особами та встановлення судами цивільно-правового характеру відносин виключає визнання трудових правовідносин

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 570/4554/23 (провадження № 61-498св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135376916>.

6.12. Про гарантії збереження місця роботи для членів добровольчих формувань територіальної громади при звільненні за порушення умов контракту

Гарантії збереження місця роботи, передбачені статтею 119 КЗпП України, не поширюються на випадки звільнення працівника за порушення умов контракту, що були вчинені до моменту набуття ним статусу члена добровольчого формування територіальної громади та не пов'язані з виконанням ним державних або громадських обов'язків у робочий час

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 квітня 2026 року у справі № 331/586/23 (провадження № 61-3433св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655218>.

6.13. Про відсутність підстав для звільнення працівника за ст. 38 КЗпП України у випадку подання ним заяви про звільнення під тиском з боку роботодавця

Створення роботодавцем нестерпних умов праці, що виражається у примушуванні до щоденних поїздок до віддаленого місця роботи та необґрунтованій зміні посадової інструкції лише для одного працівника, є різновидом психологічного тиску, що свідчить про відсутність вільного волевиявлення на звільнення за власним бажанням

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 квітня 2026 року у справі № 143/254/24 (провадження № 61-8196св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135926269>.

6.14. Щодо правових підстав для встановлення факту трудових відносин

За відсутності наказу чи розпорядження роботодавця трудовий договір може бути визнаний укладеним, якщо працівник виконував трудову функцію з відома роботодавця, підпорядковувався правилам внутрішнього трудового розпорядку, був забезпечений умовами праці та отримував винагороду за роботу. Суд має з'ясувати характер

правовідносин між сторонами та зважати на концепцію прихованого працевлаштування (deemed employment) при вирішенні спорів про встановлення факту трудових відносин, особливо у випадках отримання особою травми під час виконання робіт із підвищеною небезпекою на виробництві

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 квітня 2026 року у справі № 293/1073/24 (провадження № 61-16364св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136114130>.

6.15. Щодо відмежування мобінгу від правомірних управлінських рішень роботодавця

Не є мобінгом дії роботодавця щодо зміни робочого місця, посади, розміру оплати праці чи звільнення працівника, якщо вони вчинені в порядку, встановленому трудовим законодавством, колективним або трудовим договором. Незгода працівника з такими рішеннями роботодавця сама по собі не свідчить про систематичний психологічний чи економічний тиск, спрямований на приниження честі, гідності або ділової репутації працівника

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 квітня 2026 року у справі № 756/12586/24 (провадження № 61-12878св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136197169>.

6.16. Про застосування ст. 1215 ЦК України щодо виплаченого працівнику авансу

Виплачений працівнику аванс у рахунок майбутньої заробітної плати як засіб до існування не підлягає поверненню на підставі статті 1215 ЦК України за відсутності рахункової помилки або недобросовісності набувача

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 травня 2026 року у справі № 624/892/23 (провадження № 61-128св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136667103>.

6.17. Про неможливість призупинення роботодавцем виплати надбавки за роботу в умовах режимних обмежень на підставі Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»

Надбавка до посадового окладу працівнику режимно-секретного органу, який постійно працює в умовах режимних обмежень, встановлена Законом України «Про державну таємницю» та Положенням Кабінету Міністрів України про компенсацію, не залежить від умов колективного договору, тому роботодавець не має права в односторонньому порядку призупиняти її нарахування та виплату на підставі статті 11 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». Вимоги про стягнення такої надбавки підлягають розгляду з дотриманням тримісячного строку звернення до суду, передбаченого частиною першою статті 233 КЗпП України

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 752/20726/24 (провадження № 61-9174св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136827962>.

6.18. Щодо визначення конкретної законної підстави звільнення за п. 9 ч. 1 ст. 36 КЗпП України

Звільнення працівника за п. 9 ч. 1 ст. 36 КЗпП України є правомірним лише за умови зазначення в наказі конкретної норми іншого закону, яка встановлює самостійну підставу припинення трудового договору. Норма закону, що визначає лише компетенцію органу юридичної особи щодо призначення та звільнення працівника, не є самостійною підставою для звільнення

Детальніше з текстом постанови ВС від 03 червня 2026 року у справі № 761/33276/23 (провадження № 61-13136св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226396>.

6.19. Щодо збереження середнього заробітку за мобілізованим педагогічним працівником

Тренер-викладач дитячо-юнацької спортивної школи є педагогічним працівником, на якого поширюються гарантії ч. 2 ст. 57 ЗУ «Про освіту». За педагогічним працівником, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, зберігається попередній середній заробіток за період до 24 грудня 2023 року

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 червня 2026 року у справі № 274/1838/25 (провадження № 61-4376св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137606230>.

7. Спори, що виникають із житлових правовідносин

7.1. Щодо припинення права користування житлом після закінчення строку договору найму

Після закінчення строку дії договору найму житла наймач втрачає право на проживання у квартирі. Власник житла має право вимагати усунення перешкод у користуванні майном шляхом вселення, якщо наймач продовжує перебувати в житлі після спливу строку оренди, незважаючи на перехід права власності на квартиру під час дії договору найму

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 лютого 2026 року у справі № 761/35043/21 (провадження № 61-10716св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134197143>.

7.2. Щодо припинення права користування житлом колишнім членом сім'ї власника за вимогою власника

Припинення права користування житлом колишнього члена сім'ї власника (особистий сервітут) має оцінюватися на предмет пропорційності втручання у право

на повагу до житла та балансу інтересів сторін, зокрема з урахуванням розмірів житла та потреб власника у використанні майна для власного приватного і сімейного життя

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 травня 2026 року у справі № 302/1799/24 (провадження № 61-3588св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136667106>.

7.3. Щодо обов'язку правонаступника державного підприємства ініціювати передачу житла в комунальну власність для забезпечення права на приватизацію

Якщо підприємство, у повному господарському віданні якого перебуває державний житловий фонд, визнає можливість передачі квартири у комунальну власність, однак не вчиняє передбачених Законом України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» дій щодо ініціювання такої передачі для подальшої приватизації, така бездіяльність є неправомірною та порушує право наймача на набуття права власності на житло, що є підставою для зобов'язання підприємства ініціювати передачу житла у комунальну власність

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 363/1909/25 (провадження № 61-16050св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136739254>.

7.4. Про виселення з гуртожитку особи, яка проживає на підставі цивільно-правового договору найму, строк дії якого закінчився

Особа, яка не перебуває у трудових відносинах із закладом, на балансі якого перебуває гуртожиток, і проживає в ньому на підставі цивільно-правового договору найму, строк дії якого закінчився, підлягає виселенню без надання іншого житлового приміщення, якщо новий договір між сторонами не укладався, особа має у власності інше житло, систематично порушує правила співжиття, а приміщення необхідне для забезпечення статутної діяльності закладу

Детальніше з текстом постанови ВС від 27 травня 2026 року у справі № 686/10701/23 (провадження № 61-747св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136946303>.

8. Спори, що виникають із сімейних правовідносин

8.1. Щодо визначення місця проживання малолітньої дитини незалежно від місця реєстрації (перебування)

Місце проживання дитини з одним із батьків може бути визначено поза межами зареєстрованого місця проживання, зокрема за кордоном, адже законодавство не пов'язує визначення місця проживання малолітньої дитини з реєстрацією (перебуванням) у конкретній державі. Вимога про проживання дитини виключно

на території України або за місцем реєстрації не має правових підстав, якщо фактичне місце проживання відповідає найкращому забезпеченню інтересів дитини

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 761/28549/23 (провадження № 61-6019св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133719500>.

8.2. Про застосування режиму роздільного володіння майном подружжя при поділі нерухомості в Україні

Угода про вибір правового режиму роздільного володіння майном подружжя має враховуватися при вирішенні спорів про поділ майна. Майно, придбане під час дії такої угоди, не належить до спільної сумісної власності подружжя і не підлягає поділу

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 554/4080/23 провадження № 61-16141св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133782588>.

8.3. Щодо збереження статусу спільної сумісної власності на майно після реконструкції чи добудови

Майно, набуте під час шлюбу, зберігає статус спільної сумісної власності подружжя навіть після його реконструкції чи добудови, здійснених після розірвання шлюбу. Такі зміни впливають лише на розмір часток у новоствореному об'єкті. Відсутність вимог про визнання права власності на новостворений об'єкт не є підставою для відмови в задоволенні позову про поділ спільного майна, якщо реконструйоване приміщення увійшло до складу нового об'єкта нерухомості

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 504/563/23 (провадження № 61-13992св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750204>.

8.4. Про право баби і діда на стягнення аліментів з батька дитини

Баба, з якою проживає онука після смерті матері, має право на стягнення аліментів з батька дитини без призначення опікуном, оскільки законодавство передбачає процесуальне представництво на підставі факту близького кровного споріднення

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 лютого 2026 року у справі № 212/1496/24 (провадження № 61-14073св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133909176>.

8.5. Про право дитини та піклувальника на оспорювання батьківства після смерті матері

Дитина, яка досягла чотирнадцяти років, має право самотійно ініціювати позов про оспорювання батьківства щодо неї, якщо мати, яка її народила у шлюбі, померла, а особа, яка записана батьком дитини (чоловік її матері), своє батьківство не оспорує

та позбавлена батьківських прав. Якщо дитина, яка досягла чотирнадцяти років, самостійно не ініціює позов про оспорування батьківства – її піклувальник як єдиний законний представник також має право на звернення до суду з таким позовом в інтересах цієї дитини

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 лютого 2026 року у справі № 758/3512/24 (провадження № 61-9564св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134041092>.

8.6. Про встановлення факту проживання неповнолітньої особи однією сім'єю без реєстрації шлюбу

Встановлення факту спільного проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу можливе лише за умови досягнення особою повноліття або наявності судового рішення про надання права на шлюб. Період співжиття, коли особа була неповнолітньою без відповідного дозволу суду, не може визнаватися шлюбно-сімейними відносинами. Суд встановлює факт спільного проживання за наявності доказів ведення спільного господарства, бюджету, взаємних прав та обов'язків, притаманних подружжю. Такий факт встановлюється у порядку позовного провадження, якщо він зумовлює виникнення права на соціальні виплати та не визнається іншими заінтересованими особами

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 березня 2026 року у справі № 686/4587/24 (провадження № 61-5444св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134766147>.

8.7. Щодо допустимості перегляду розміру аліментів у разі зміни обставин за наявності затвердженої судом мирової угоди

Наявність затвердженої судом мирової угоди про утримання дитини не є абсолютною перешкодою для звернення з позовом про стягнення аліментів за зміни матеріального стану, сімейних обставин чи інших істотних умов, що відповідає найкращим інтересам дитини

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 361/3494/24 (провадження № 61-9955св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135044340>.

8.8. Про неприпустимість примушування до збереження шлюбу всупереч волі одного з подружжя

Суд не може примушувати особу до збереження шлюбу проти її волі, а надання оцінки почуттям та емоційному стану одного з подружжя при розгляді справи про розірвання шлюбу не належить до повноважень суду

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 березня 2026 року у справі № 444/4951/24 (провадження № 61-15767св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135156303>.

8.9. Щодо обмеження права на оспорювання батьківства особою, яка знала про відсутність біологічного споріднення

Особа, записана батьком дитини за спільною заявою, не має права оспорювати батьківство, якщо в момент реєстрації знала про відсутність біологічного споріднення або давала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій, оскільки це суперечить інтересам дитини та принципу добросовісності

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 740/8454/23 (провадження № 61-14112св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135351107>.

8.10. Щодо стягнення аліментів на користь того з батьків, з ким фактично проживає дитина

Той з батьків, з ким фактично проживає дитина, має право на звернення до суду з позовом про стягнення аліментів незалежно від наявності невирішеного спору про визначення місця проживання дитини. Наявність такого спору не виключає стягнення аліментів, оскільки обов'язок утримання дитини має пріоритетний характер

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2026 року у справі № 314/5990/24 (провадження № 61-16072св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135994402>

8.11. Про усиновлення дитини іноземцем без дозволу уповноваженого органу та поновлення батьківських прав

Усиновлення іноземцем за межами України дитини, яка є громадянином України за народженням («за правом крові»), визнається дійсним в Україні виключно за умови отримання попереднього дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей. Набуття дитиною громадянства іншої держави не дозволяє обійти цю вимогу. Якщо міжнародне усиновлення вчинено без такого дозволу, воно не є дійсним в Україні, а отже, не є перешкодою, в розумінні частини другої статті 169 СК України, для поновлення біологічного батька у батьківських правах

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 травня 2026 року у справі № 753/5734/23 (провадження № 61-3813св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136739209>.

8.12. Про право чотирнадцятирічної дитини самотійно визначати місце проживання як підставу для відмови у відібранні дитини

Дитина, яка досягла чотирнадцяти років, відповідно до частини третьої статті 160 СК України та частини другої статті 29 ЦК України має право самотійно визначати

своє місце проживання, тому суд може відмовити у задоволенні вимоги про відібрання такої дитини на підставі статті 163 СК України, якщо дитина висловила бажання проживати з іншою особою і це не суперечить її найкращим інтересам

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 195/533/24 (провадження № 61-2894св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136784342>.

8.13. Щодо зміни прізвища дитини

За заперечення одного з батьків зміна прізвища дитини допускається лише за умови встановлення, що вона відповідає найкращим інтересам дитини, з урахуванням виконання кожним із батьків батьківських обов'язків та інших істотних обставин. Збереження окремо проживаючим батьком близьких стосунків з дитиною та участі в її вихованні виключає зміну прізвища, якщо така зміна сприяє відчуженню між батьком і дитиною

Детальніше з текстом постанови ВС від 17 червня 2026 року у справі № 369/10819/25 (провадження № 61-6663св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137606279>.

9. Спори, що виникають із спадкових правовідносин

9.1. Щодо спадкування об'єкта незавершеного будівництва, право власності на який зареєстроване за спадкодавцем

Об'єкт незавершеного будівництва, право власності на який було належним чином зареєстровано за спадкодавцем, підлягає спадкуванню. Відмова нотаріуса у видачі свідоцтва про право на спадщину через відсутність документів про введення об'єкта незавершеного будівництва в експлуатацію, є неправомірною, якщо право власності спадкодавця та такий об'єкт зареєстровано у встановленому законом порядку

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 524/12657/24 (провадження № 61-13732св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133348556>.

9.2. Щодо реєстрації місця проживання спадкоємця разом із спадкодавцем для застосування презумпції прийняття спадщини

Реєстрація місця проживання спадкоємця за адресою спадкодавця не є беззаперечним доказом постійного спільного проживання на момент відкриття спадщини. Презумпція прийняття спадщини застосовується лише за умови фактичного постійного проживання разом із спадкодавцем, а не лише на підставі даних реєстрації місця проживання. Позов про визнання права власності на спадкове

майно не підлягає задоволенню, коли спадкоємець уже є власником частини цього майна

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 січня 2026 року у справі № 274/7779/24 (провадження № 61-13176св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133509587>.

9.3. Щодо встановлення факту проживання однією сім'єю у справах про зміну черговості спадкування

Спадкоємець четвертої черги має право на зміну черговості спадкування та одержання права на рівні зі спадкоємцями другої черги за умови доведення факту проживання однією сім'єю зі спадкодавцем не менше як п'ять років до відкриття спадщини. Факт проживання спадкоємця однією сім'єю зі спадкодавцем встановлюється судом у мотивувальній частині рішення як обставина, що підлягає доказуванню. Окреме провадження про встановлення цього факту не є обов'язковим для пред'явлення позову про зміну черговості спадкування

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 січня 2026 року у справі № 172/356/24 (провадження № 61-14993св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133650198>.

9.4. Щодо реєстрації місця проживання спадкоємця разом із спадкодавцем і фактичне прийняття спадщини

Реєстрація місця проживання спадкоємця за однією адресою зі спадкодавцем не є достатньою підставою для підтвердження фактичного прийняття спадщини. Необхідно встановити факт постійного спільного проживання на момент відкриття спадщини

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 лютого 2026 року у справі № 624/93/25 (провадження № 61-15294св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456250>.

9.5. Про недійсність заповіту через порушення форми та участь близьких родичів як свідків

Блиькими родичами, які не можуть бути свідками при посвідченні заповіту, є батьки, діти, брати та сестри відповідно до статті 68 ЦК України. Рідні дядько чи тітка спадкоємця не є близькими родичами в розумінні пункту 3 частини четвертої статті 1253 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 березня 2026 року у справі № 462/863/23 (провадження № 61-5396сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134879991>.

9.6. Про неможливість успадкування майна, право власності на яке не належало спадкодавцю

Спадкодавець, чиє право власності на приватизоване житло було скасоване судовим рішенням, не має права розпоряджатися цим майном, зокрема шляхом складання заповіту. У такому разі свідоцтво про право на спадщину за заповітом є недійсним, а майно, набуте спадкоємцем безвідплатно, підлягає витребуванню на користь законного власника (територіальної громади) незалежно від добросовісності набувача

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 754/17144/24 (провадження № 61-549св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134688174>.

9.7. Про недопустимість визнання недійсним договору про поділ спадщини без доказів обману спадкоємця

Якщо спадкоємиця, яка має суб'єктивне майнове право, зокрема частку у спільній власності подружжя, добровільно висловила безпосередньо або своєю поведінкою дала зрозуміти, що відмовляється від нього, вона пов'язана своїм рішенням і не вправі його змінити згодом. Спроба реалізувати це право через значний проміжок часу суперечить доктрині заборони суперечливої поведінки (*venire contra factum proprium*) та принципу добросовісності

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 450/1613/18 (провадження № 61-657св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134540444>.

9.8. Щодо розірвання спадкового договору через невиконання зобов'язань набувачем

Для розірвання спадкового договору відчужувач повинен довести не лише факт ненадання допомоги, але й те, що він звертався до набувача з конкретною вимогою про забезпечення, а набувач свідомо ухилився від її виконання. Непоінформованість набувачів за спадковим договором про безпосередні потреби відчужувача свідчить про відсутність їхньої вини у невчиненні відповідних дій. Відсутність належних доказів невиконання набувачами розпоряджень відчужувача виключає підстави для розірвання спадкового договору

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 369/12305/23 (провадження № 61-1335св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135386244>.

9.9. Щодо строку для відмови від прийняття спадщини спадкоємцем наступної черги, право якого виникло внаслідок відмови спадкоємця попередньої черги

Спадкоємець, право на спадкування якого виникло внаслідок відмови від прийняття спадщини іншим спадкоємцем, має право відмовитися від прийняття спадщини протягом спеціального тримісячного строку, встановленого частиною другою статті 1270 ЦК України, який обчислюється з моменту такої відмови, а не протягом загального шестимісячного строку з часу відкриття спадщини

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 522/6862/24 (провадження № 61-13587св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136697393>.

10. Спори, що виникають із питань визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави

10.1. Щодо співмірності заходів забезпечення позову при стягненні необґрунтованих активів у дохід держави

У спорі про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, арешт активів, які є предметом позову, є співмірним заходом забезпечення позову, якщо відчуження такого майна може ускладнити або унеможливити виконання рішення суду. Належність активу близьким особам публічного службовця не виключає накладення арешту, якщо позов заявлено щодо цього активу як такого, що набуто за його дорученням

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 991/6084/25 (провадження № 61-10668св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347980>.

10.2. Про стандарт доказування та момент набуття активу у спрах про визнання активів необґрунтованими

Вирішуючи спори про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, суд застосовує стандарт доказування «баланс ймовірностей», а твердження відповідачів про набуття майна за рахунок заощаджень або готівкових дарунків від родичів мають підтверджуватися належними і допустимими доказами, а не лише показаннями свідків. При визнанні активів необґрунтованими суд повинен враховувати момент набуття активу, а не момент фактичного початку виконання посадових обов'язків особою, уповноваженою на виконання функцій держави

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 991/7774/24 (провадження № 61-7488св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136900274>.

11. Спори, пов'язані з відшкодуванням шкоди

11.1. Щодо відсутності підстав для відшкодування Україною шкоди, завданої державою-агресором

Відсутність спеціального законодавчого механізму виконання рішень у справах за участю держави-агресора не породжує законних очікувань на відшкодування шкоди державою Україна та не перешкоджає особам, постраждалим від збройної агресії російської федерації, звернутися до міжнародного Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України. Особа не може перекладати відповідальність за шкоду, заподіяну агресією, з країни-агресора на Україну за відсутності фактичних і правових підстав

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 553/88/25 (провадження № 61-8171св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133578770>.

11.2. Щодо презумпції вини у деліктних зобов'язаннях

У деліктних зобов'язаннях діє презумпція вини заподіювача шкоди. Деліктні правовідносини регулюються цивільним законодавством без потреби вироку чи преюдиційного рішення. Отриманий відповідно до вимог закону висновок експерта у кримінальній справі є допустимим і достовірним доказом у цивільній справі, якому суд має надати оцінку та мотивувати, чи визнає доказ, чи відхиляє його. Відсутність обвинувального вироку у кримінальній справі не виключає цивільно-правової відповідальності медичного закладу за завдану шкоду

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 січня 2026 року у справі № 761/16244/21 (провадження № 61-7058св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133578926>.

11.3. Щодо відсутності підстав для відшкодування шкоди при скасуванні постанови про закриття кримінального провадження

Скасування постанови про закриття кримінального провадження, продовження досудового слідства та передача справи до суду свідчить про відсутність законних підстав для відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями та діями органів досудового слідства, прокуратури. Суд зобов'язаний перевіряти актуальний стан кримінального провадження перед задоволенням позову про відшкодування шкоди, завданої незаконними діями правоохоронних органів

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 січня 2026 року у справі № 757/20008/24 (провадження № 61-5497св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133578772>.

11.4. Про відшкодування моральної шкоди за медичну помилку при визначенні розумного розміру компенсації

Медичний заклад відповідає за моральну шкоду, заподіяну пацієнту внаслідок неналежного виконання лікарем професійних обов'язків. Розмір відшкодування визначається судом з урахуванням характеру, обсягу, тривалості страждань, неможливості відновлення попереднього стану та засад розумності й справедливості

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 лютого 2026 року у справі № 760/19703/23 (провадження № 61-7977св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947094>.

11.5. Про відповідальність оператора газорозподільної мережі як володільця джерела підвищеної небезпеки за шкоду від вибуху газу

Оператор газорозподільної мережі як володільць джерела підвищеної небезпеки несе відповідальність за завдану шкоду від вибуху газу, якщо не доведено вплив обставин непереборної сили чи умислу потерпілих, навіть за наявності сумнівів щодо експертних досліджень

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 лютого 2026 року у справі № 466/7707/19 (провадження № 61-5894св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134159927>.

11.6. Щодо відшкодування шкоди, завданої громадянину внаслідок незаконних дій органів досудового слідства та прокуратури, у разі самообмови

Якщо особа під час досудового розслідування давала пояснення про обставини події відповідно до власного сприйняття цих обставин, не усвідомлюючи їх невідповідності дійсності, такі свідчення не є самообмовою в розумінні частини четвертої статті 1176 ЦК України і не позбавляють особу права на відшкодування шкоди, завданої незаконним притягненням до кримінальної відповідальності

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 461/3566/24 (провадження № 61-7598св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135576869>.

11.7. Про доведення реальності упущеної вигоди при відшкодуванні шкоди

Для стягнення упущеної вигоди позивач повинен довести конкретними розрахунками і доказами про реальну можливість отримання відповідних доходів за звичайних обставин, якби право не було порушене протиправними діями відповідача. Втрата частини бджолосімей через порушення правил застосування пестицидів не є автоматичною підставою для стягнення вартості всієї потенційно недоотриманої

продукції, якщо позивач не довів показники середнього збору меду та не надав несуперечливих розрахунків

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 квітня 2026 року у справі № 550/653/23 (провадження № 61-12262св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655366>.

11.8. Щодо відшкодування моральної шкоди військовослужбовцям, причинного зв'язку та стандартів доказування

Саме по собі задоволення адміністративного позову про визнання протиправною бездіяльності військової частини щодо видачі довідки про обставини травми не є безумовною підставою для відшкодування моральної шкоди; для стягнення такої компенсації позивач має довести причинно-наслідковий зв'язок між діями (бездіяльністю) відповідачів та заподіяною шкодою (погіршенням стану здоров'я)

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 квітня 2026 року у справі № 760/26383/24 (провадження № 61-1619св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135733726>.

11.9. Про передчасність вимог щодо визнання права на компенсацію за майно, знищене внаслідок збройної агресії, без використання адміністративної процедури

Держава Україна не несе відповідальності за шкоду, завдану майну внаслідок агресії РФ на тимчасово окупованих територіях, проте виконує свій позитивний обов'язок через створення спеціальних компенсаційних механізмів. Позовні вимоги про визнання права на компенсацію в судовому порядку є передчасними, якщо особа не скористалася встановленою адміністративною процедурою

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2026 року у справі № 243/7394/23 (провадження № 61-10231св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135804550>.

11.10. Щодо відшкодування шкоди державою у разі неповернення органом досудового розслідування вилучених під час обшуку коштів після скасування арешту

Неповернення органом досудового розслідування вилучених під час обшуку грошових коштів після скасування арешту на майно є підставою для відшкодування шкоди державою на загальних підставах відповідно до частини шостої статті 1176 ЦК України без необхідності попереднього судового рішення, яким встановлено протиправність дій відповідного органу

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 752/29491/21 (провадження № 61-14129св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347909>.

11.11. Про зменшення розміру відшкодування шкоди у разі грубої необережності потерпілого

Перебування потерпілого у стані середнього ступеня алкогольного сп'яніння та керування у темну пору доби велосипедом без світлоповертачів є грубою необережністю, яка відповідно до частини другої статті 1193 ЦК України є підставою для зменшення розміру відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, однак не звільняє володільця джерела підвищеної небезпеки повністю від відповідальності

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 943/1608/24 (провадження № 61-14698св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347878>.

11.12. Щодо повторного стягнення моральної шкоди за тих самих обставин після виплати компенсації за рішенням ЄСПЛ

Реалізація права на відшкодування моральної шкоди за певне правопорушення виключає повторне стягнення такої компенсації за ті самі обставини, якщо інше не встановлено законом або договором. Відшкодування моральної шкоди, присуджене ЄСПЛ за неефективне та надмірно тривале розслідування, унеможливорює повторне її стягнення у національному суді з тих самих підстав

Детальніше з текстом постанови ВС від 27 травня 2026 року у справі № 643/11453/23 (провадження № 61-12316св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136946178>.

11.13. Щодо безпідставного повернення платіжної інструкції без виконання як підстави для стягнення моральної шкоди

Національний Банк України як банк-обслуговувач рахунків Фонду гарантування вкладів фізичних осіб зобов'язаний виконувати платіжні інструкції державного виконавця щодо безспірного списання коштів на виконання судових рішень. Стаття 20 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» не передбачає імунітету Фонду від такого стягнення. Безпідставне повернення платіжної інструкції без виконання є протиправною поведінкою, яка може бути підставою для цивільно-правової відповідальності, зокрема відшкодування моральної шкоди

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 травня 2026 року у справі № 757/39959/23 (провадження № 61-5777св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137215738>.

12. Справи окремого провадження

12.1. Щодо встановлення факту належності правовстановлюючого документа при розбіжності імені після отримання нового паспорта

Нотаріус уповноважений виправляти виключно технічні помилки в нотаріальних документах, які існували на момент посвідчення та узгоджуються з даними поданих документів або державних реєстрів. Якщо розбіжність у написанні імені виникла внаслідок отримання паспорта нового зразка, факт належності правовстановлюючого документа особі встановлюється судом. Витяг з Державного реєстру речових прав не є правовстановлюючим документом, а лише підтверджує факт державної реєстрації права власності

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 462/5233/24 (провадження № 61-7568св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133527217>.

12.2. Щодо обчислення строку оголошення військовослужбовця померлим у зоні бойових дій та окупації

Якщо територія ймовірної загибелі військовослужбовця була спочатку зоною активних бойових дій, а потім окупована, строк для оголошення особи померлою відраховується від дня закінчення активних бойових дій за наявності достатніх підстав вважати особу загиблою

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 лютого 2026 року у справі № 759/22513/24 (провадження № 61-13958св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134322866>.

12.3. Щодо права повнолітнього брата загиблого військовослужбовця на одноразову грошову допомогу

Факт перебування на утриманні загиблого військовослужбовця для цілей отримання одноразової грошової допомоги встановлюється в порядку цивільного судочинства (окреме провадження), проте суд зобов'язаний перевірити відповідність заявника критеріям утриманця, визначеним спеціальним законом. Для повнолітнього брата загиблого такими умовами є статус непрацездатної особи (зокрема, інвалідність, отримана до 18 років) та відсутність працездатних батьків

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 339/471/24 (провадження № 61-11951св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135044330>

12.4. Про неможливість судового встановлення належності фрагментів кісток особі

Вимога про встановлення факту належності фрагментів кісток певній особі не підлягає судовому розгляду. У випадку якщо особа пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або у зв'язку з воєнними діями, така особа може бути оголошена померлою, або ж щодо такої особи може бути встановлено факт її смерті

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 березня 2026 року у справі № 136/2213/25 (провадження № 61-1586св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135386172>.

12.5. Про встановлення факту родинних відносин та підстави звільнення з військової служби під час дії воєнного стану

Встановлення факту родинних відносин у судовому порядку можливе за наявності кровної спорідненості, яка між вітчимом та пасинком відсутня. Крім того, згідно з вимогами спеціального закону вітчим не належить до вичерпного кола близьких родичів, загибель яких є правовою підставою для звільнення військовослужбовця зі служби під час дії воєнного стану

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 545/3618/24 (провадження № 61-9643св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135515557>.

12.6. Щодо юрисдикційності заяв про встановлення факту здійснення постійного догляду за особою, яка його потребує за своїм станом здоров'я

Заяви про встановлення факту постійного догляду за особою з метою отримання відстрочки від мобілізації не підлягають судовому розгляду, оскільки законодавством передбачено адміністративний порядок підтвердження такого факту шляхом складання відповідного акта спеціальними комісіями при місцевих органах влади. У разі незгоди з рішенням або бездіяльністю уповноваженого органу щодо видачі такого акта особа має право оскаржити їх у порядку адміністративного судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 06 квітня 2026 року у справі № 214/3475/24 (провадження № 61-15969сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135994394>.

12.7. Щодо встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території

Під час встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території суд визначає дані про батьків з урахуванням документів про народження та шлюб, виданих на такій території, якщо вони підтверджують відповідні акти цивільного стану.

Запис про батька дитини за вказівкою матері за частиною першою статті 135 СК України не застосовується, якщо на момент народження дитини мати перебувала у іншому шлюбі

Детальніше з текстом постанови ВС 16 квітня 2026 року у справі № 334/8994/25 (провадження № 61-1539св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136004613>.

12.8. Щодо впливу проходження особою військової служби на призначення опікуна над недієздатною особою

Сам по собі факт проходження військової служби не є автоматичною та безумовною перешкодою для призначення військовослужбовця опікуном недієздатної особи. Можливість реалізації права військовослужбовця бути призначеним опікуном, що в подальшому є / може бути підставою для звільнення з військової служби за сімейними обставинами, безпосередньо залежить від наявності або відсутності інших осіб, які здійснюють або реально можуть здійснювати таку опіку, тощо

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 305/1557/24 (провадження № 61-9539сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137885288>.

13. Застосування норм процесуального права

13.1. Щодо відкриття апеляційного провадження за скаргою неповнолітньої дитини, яка не брала участі у справі

У спорах між батьками про визначення місця проживання дитини сама дитина не є самостійним учасником справи, оскільки її інтереси представляють батьки. Однак якщо дитина звертається з апеляційною скаргою як особа, яка не брала участі у справі, апеляційний суд зобов'язаний відкрити провадження для з'ясування, чи вирішувалися судом питання про її права та інтереси. Якщо таке питання не вирішувалося, апеляційне провадження підлягає закриттю. Відмова у відкритті апеляційного провадження без такої перевірки є неправомірною

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 359/10024/21 (провадження № 61-14279св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133319219>.

13.2. Щодо оцінки критичних висловлювань як можливого зловживання процесуальними правами

Використання критичних висловлювань щодо судового рішення та називання судді «працівником суду» без нецензурної лексики, лайливих слів чи явно образливих висловлювань не є зловживанням процесуальними правами. Ступінь допущеної критики не відповідає заходам, що позбавляють особу конституційного права на апеляційний перегляд

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 146/561/21 (провадження № 61-10633св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133382122>.

13.3. Щодо визначення добросовісності набувача при витребуванні майна на стадії ухвалення рішення

Внесення вартості нерухомого майна на депозитний рахунок суду є обов'язковою передумовою для задоволення позову про витребування майна в добросовісного набувача. При витребуванні майна в недобросовісного набувача приписи частини п'ятої статті 390 ЦК України не застосовуються. Питання про добросовісність набувача вирішується судом після дослідження доказів на стадії ухвалення судового рішення, а не при прийнятті позову до розгляду

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 354/160/25 (провадження № 61-12856св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133348551>.

13.4. Про обов'язок апеляційного суду розглянути клопотання про участь у режимі відеоконференції

Апеляційний суд зобов'язаний розглянути клопотання учасника справи про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, незалежно від форми його подання (окремо чи у складі відзиву). Невирішення такого клопотання та проведення засідання без забезпечення можливості дистанційної участі становить порушення права на доступ до правосуддя

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 січня 2026 року у справі № 243/4506/24 (провадження № 61-11981св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133382105>.

13.5. Щодо обов'язку суду перевіряти зарахування судового збору незалежно від форми платіжного документа

Суд зобов'язаний самостійно перевірити факт зарахування судового збору до спеціального фонду Державного бюджету України, зокрема шляхом отримання інформації від Державної казначейської служби України. За наявності копії платіжного документа та ідентифікаційних даних платника обов'язок такої перевірки покладається на суд, а не на заявника. Висновок про невиконання вимог ухвали про залишення апеляційної скарги без руху без вжиття зазначених заходів є передчасним

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 січня 2026 року у справі № 357/10810/23 (провадження № 61-3438св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133578780>.

13.6. Щодо повернення апеляційної скарги представника за відсутності доданої довіреності та наявності її в матеріалах справи

Апеляційний суд при вирішенні питання про відкриття апеляційного провадження позбавлений можливості повернути апеляційну скаргу, якщо він вирішує це питання за наявності матеріалів справи, в яких містяться документи, що посвідчують повноваження такого представника

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 389/4340/24 (провадження № 61-13844св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133782555>.

13.7. Щодо оскарження ухвали про відмову в поновленні строку на подання відзиву

Ухвала суду першої інстанції про відмову в поновленні процесуального строку на подання відзиву підлягає оскарженню в апеляційному порядку окремо від рішення суду відповідно до пункту 10 частини першої статті 353 ЦПК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 січня 2026 року у справі № 543/671/25 (провадження № 61-12801св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133750183>.

13.8. Про право на перегляд рішення за нововиявленими обставинами особою, що не брала участі у справі

Особа, яка не брала участі у справі, але за її апеляційною скаргою відкрито апеляційне провадження і скаргу розглянуто по суті, користується процесуальними правами учасника справи, включно з правом подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 205/5860/21 (провадження № 61-11755сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133874719>.

13.9. Щодо оскарження ухвали про скасування заочного рішення окремо від рішення суду

Ухвала про задоволення заяви про перегляд заочного рішення та скасування заочного рішення не може бути окремо оскаржена в апеляційному порядку відповідачем. Відповідач як особа, заяву про перегляд заочного рішення якої задоволено, може оскаржити ухвалу про задоволення заяви про перегляд заочного рішення та скасування заочного рішення лише разом із рішенням по суті спору за результатами розгляду позову. Ухвала суду першої інстанції про поновлення строку для подання заяви про перегляд заочного рішення та призначення підготовчого судового засідання також не підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення суду

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 202/18514/13 (провадження № 61-6628сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133874713>.

13.10. Щодо юрисдикції спору про стягнення вартості частки в статутному капіталі

Спір про стягнення вартості частки в статутному капіталі товариства розглядається за правилами цивільного судочинства, якщо позивачів не включено до складу учасників. Набуття корпоративних прав спадкоємцями не потребує рішення зборів учасників

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 740/1678/17 (провадження № 61-12923сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133874711>.

13.11. Про юрисдикцію спорів щодо оскарження рішень органів влади у сфері забудови земельних ділянок

Незалежно від предмета та підстав позову спори щодо оскарження рішень органів державної влади та місцевого самоврядування (суб'єктів владних повноважень) стосовно забудови земельних ділянок на місцевому рівні, в результаті реалізації яких в інших осіб виникають цивільні права та/або обов'язки або які існували на час їх прийняття, є приватноправовими, які належить розглядати в порядку цивільного судочинства. У таких справах вимога про визнання рішення незаконним може розглядатися як спосіб захисту порушеного цивільного права за статтею 16 ЦК України, оскільки фактично підґрунтям і метою пред'явлення такої позовної вимоги є оспорування цивільного права особи, що виникло в результаті реалізації рішення суб'єкта владних повноважень або існувало на час його прийняття

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 308/17484/23 (провадження № 61-8165сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085452>.

13.12. Щодо процесуального правонаступництва у цивільному процесі та права апеляційного оскарження правонаступником

Спадкоємець, який прийняв спадщину після смерті відповідача, має право на апеляційне оскарження судового рішення виключно як правонаступник спадкодавця у правовідносинах, а не як особа, яка не брала участі у справі, оскільки право власності виникло після ухвалення оскаржуваного рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 лютого 2026 року у справі № 462/4524/23 (провадження № 61-8645св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947091>.

13.13. Про межі апеляційного перегляду за скаргою позивача, на користь якого ухвалено рішення

Апеляційний суд не має підстав задовольняти апеляційну скаргу позивача та скасовувати рішення суду першої інстанції, яке було ухвалено на його користь, якщо відповідачі рішення не оскаржували

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 лютого 2026 року у справі № 638/18379/23 (провадження № 61-14488св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134159868>.

13.14. Про критичні висловлювання щодо судових рішень та учасників справи як підстав для повернення позовної заяви

Критичні висловлювання щодо судових рішень та учасників справи без нецензурної лексики чи явної образливості не є зловживанням процесуальними правами та не можуть бути підставою для повернення позовної заяви

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 лютого 2026 року у справі № 730/909/25 (провадження № 61-13609св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134423736>.

13.15. Щодо зупинення провадження у справі (надання строку для примирення)

Суд зобов'язаний вжити додаткових заходів для належного повідомлення військовослужбовця про судові засідання шляхом направлення кореспонденції до військової частини. Розгляд справи без належного повідомлення порушує право на справедливий суд та принципи рівності й змагальності сторін

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 лютого 2026 року у справі № 487/1975/22 (провадження № 61-9767св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134499386>.

13.16. Про перехід права вимоги до поручителя при відступленні основного зобов'язання за кредитним договором

У разі відступлення права вимоги за основним зобов'язанням автоматично відступається право вимоги до поручителя, якщо порука не припинилася та договором цесії не встановлено інше

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 березня 2026 року у справі № 2-3467/12 (провадження № 61-2593сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134647600>.

13.17. Щодо накладення арешту на земельну ділянку як заходу забезпечення позову у спорі про встановлення земельного сервітуту

Позов про встановлення земельного сервітуту може бути забезпечений шляхом накладення арешту на земельну ділянку щодо якої заявляються такі вимоги. За наявності обґрунтованого припущення про можливість відчуження майна під час розгляду справи такий захід забезпечення є співмірним і адекватним, оскільки він спрямований на недопущення недобросовісної поведінки відповідача та забезпечення ефективного захисту прав позивача

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 березня 2026 року у справі № 369/14735/24 (провадження № 61-7983сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134647610>.

13.18. Про незворотність правонаступництва при реорганізації юридичної особи у виконавчому провадженні

Правонаступництво юридичної особи настає лише при її припиненні шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення). Скасування учасником рішення про припинення юридичної особи шляхом приєднання не тягне правових наслідків для вже здійсненої заміни боржника у виконавчому провадженні. Цивільне законодавство не передбачає правових наслідків такого скасування, а принцип стабільності цивільного обороту виключає автоматичне відновлення первісного боржника

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 березня 2026 року у справі № 641/1905/21 (провадження № 61-11381сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135082764>.

13.19. Про пріоритет змісту процесуальних звернень над формальною назвою при перегляді заочних рішень

Суд зобов'язаний керуватися змістом та правовими наслідками процесуальних звернень, а не їх формальною назвою. Якщо заява фактично відповідає вимогам статей 284-287 ЦПК України про перегляд заочного рішення і розглянута судом по суті, відповідач набуває права на апеляційне оскарження незалежно від назви документа. Надмірний формалізм у застосуванні процесуального законодавства становить неправомірне обмеження конституційного права на доступ до суду. Процесуальні недоліки суду не можуть перешкоджати учасникам справи у реалізації їхніх процесуальних прав

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 569/5740/17 (провадження № 61-15716св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134540386>.

13.20. Про умови залишення без розгляду заяви про встановлення факту родинних відносин у порядку окремого провадження

Залишення заяви про встановлення факту родинних відносин без розгляду є передчасним за відсутності реального спору про право. Застосування частини четвертої статті 315 ЦПК України вимагає наявності конкретних осіб, які оспорюють заявлене право. Якщо заявник звертається для встановлення факту родинних відносин з померлими для отримання документів, а не для визнання прав, і відсутні особи, які оспорюють ці відносини, підстави для залишення заяви без розгляду відсутні

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 березня 2026 року у справі № 643/3693/24 (провадження № 61-5528св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134647601>.

13.21. Щодо звільнення позивача від сплати судового збору за позовом про відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, на всіх стадіях судового процесу

У справах про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових осіб, позивач звільняється від сплати судового збору не лише при пред'явленні позову в суді першої інстанції, але й на наступних стадіях судового процесу. Суд не може повертати позовну заяву через несплату судового збору, якщо позивач звільнений від його сплати відповідно до пункту 11 частини другої статті 3 Закону України «Про судовий збір». Занадто формальне ставлення до процесуальних вимог порушує право на доступ до правосуддя

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 березня 2026 року у справі № 760/18489/25 (провадження № 61-1380св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134766138>.

13.22. Про повноваження апеляційного суду щодо встановлення нових обставин та прийняття нових доказів

Апеляційний суд, здійснюючи апеляційний розгляд справи, може встановлювати нові обставини на підставі нових доказів, які мають значення для справи та відповідають критеріям належності й допустимості, якщо особа з поважних причин не мала можливості подати їх до суду першої інстанції. Вирішуючи питання про прийняття або відмову у прийнятті нових доказів, суд зобов'язаний мотивувати свій висновок в судовому рішенні. Інші учасники справи мають право висловити позицію щодо нових доказів

Детальніше з текстом постанови ВС від 11 березня 2026 року у справі № 363/1248/20 (провадження № 61-1764св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134833219>.

13.23. Щодо апеляційного оскарження ухвали про відмову в тимчасовому обмеженні виїзду за межі України

Ухвала суду про відмову у задоволенні подання виконавця щодо тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення суду, оскільки ухвалюється на стадії виконання і не може бути оскаржена іншим способом

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 березня 2026 року у справі № 331/6717/25 (провадження № 61-2064св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135124431>.

13.24. Про підтвердження повноважень прокурора на захист інтересів держави

Прокурор, здійснюючи функцію представництва держави, діє виключно від імені держави, а не в порядку самопредставництва прокуратури як юридичної особи. Статус прокурора як учасника справи не ототожнюється зі статусом представника сторони, тому не потребує додаткового документального підтвердження повноважень, зокрема надання службового посвідчення чи акта про призначення на посаду

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 березня 2026 року у справі № 753/1213/25 (провадження № 61-13849св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135386184>.

13.25. Про представництво адвоката у справах окремого провадження в апеляційній інстанції

Справи окремого провадження про встановлення юридичних фактів не належать до категорії малозначних справ, тому представництво в суді апеляційної інстанції у таких справах має здійснюватися виключно адвокатом

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 березня 2026 року у справі № 730/1248/25 (провадження № 61-13585св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135189917>.

13.26. Щодо визначення належного відповідача у справах про захист честі, гідності та ділової репутації при поширенні інформації посадовою особою

У справах про захист честі, гідності та ділової репутації, якщо посадова чи службова особа поширила інформацію при виконанні посадових обов'язків і від імені юридичної особи, належним відповідачем є юридична особа, в якій вона працює. Якщо така особа виступала не від імені юридичної особи і не при виконанні посадових обов'язків, належним відповідачем є вона як фізична особа

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 06 квітня 2026 року у справі № 461/8106/23 (провадження № 61-16138сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135994399>.

13.27. Про підсудність спорів щодо визнання права на одноразову грошову допомогу військовослужбовцям

Вимога про визнання права на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», виникає у сфері публічно-правових відносин. Оскільки призначення та виплата такої допомоги здійснюється суб'єктом владних повноважень на підставі

закону, спір підлягає вирішенню в порядку адміністративного, а не цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 квітня 2026 року у справі № 686/11265/24 (провадження № 61-4892св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655220>.

13.28. Щодо відсутності субсидіарної відповідальності військової адміністрації за зобов'язаннями комунального підприємства

Військова адміністрація як орган, що тимчасово виконує повноваження місцевої ради, не несе субсидіарної відповідальності за грошовими зобов'язаннями комунального підприємства. Перебування боржника на тимчасово окупованій території та відсутність у нього коштів не є правовою підставою для заміни боржника у виконавчому провадженні на військову адміністрацію

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 квітня 2026 року у справі № 331/536/22 (провадження № 61-15949св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135733738>.

13.29. Про критерій взаємопов'язаності первісного та зустрічного позовів про стягнення заборгованості за теплопостачання і визнання незаконними нарахувань

Взаємопов'язаність первісного позову про стягнення боргу та зустрічного позову про визнання нарахувань незаконними, що випливають з одного договору про надання комунальних послуг, є підставою для їх спільного розгляду. Задоволення вимог за зустрічним позовом у такому разі виключає можливість задоволення первісних вимог

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 квітня 2026 року у справі № 361/12236/24 (провадження № 61-16231св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135844842>.

13.30. Про розгляд справи за відсутності правонаступника, не повідомленого належним чином про судове засідання

Розгляд справи за відсутності учасника (зокрема правонаступника), якого не було належним чином повідомлено про час та місце судового засідання, є безумовною підставою для скасування рішення апеляційного суду. Суд повинен переконатися, що особа знала або повинна була знати про засідання, щоб забезпечити їй можливість представити свою позицію та реалізувати принцип рівності сторін

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2026 року у справі № 756/3036/20 (провадження № 61-7531св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135804543>.

13.31. Щодо розмежування відмови у відкритті провадження та відмови в задоволенні заяви про розкриття банківської таємниці

Встановлення судом відсутності підстав для розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, та/або повноважень у заявника вимагати її розкриття є підставою для ухвалення рішення про відмову в задоволенні заяви (частина 2 статті 350 ЦПК України), а не відмови у відкритті провадження у справі

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 757/40704/25 (провадження № 61-1508св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136318797>.

13.32. Щодо доказування непідписання стороною письмового правочину та обов'язок суду призначити почеркознавчу експертизу

У спорі про неукладеність письмового правочину з підстави непідписання його стороною належним доказом належності підпису є висновок почеркознавчої експертизи. Відмова у призначенні такої експертизи з мотивів ненадання зразків підпису або непідтвердження оплати до постановлення ухвали про її призначення не свідчить про ухилення від участі в експертизі та унеможливорює відмову в задоволенні позову з підстав недоведеності цих обставин

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 301/1136/23 (провадження № 61-15550св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347801>.

13.33. Про підсудність спору між подружжям про грошову компенсацію вартості частки в нерухомому майні за кордоном

Спір між подружжям про стягнення грошової компенсації вартості частки у нерухомому майні, розташованому на території іноземної держави, не є спором про речові права на таке майно, якщо заявлена вимога не змінює титул власника та не потребує державної реєстрації прав. Такий спір не підпадає під правило виключної підсудності за місцезнаходженням нерухомості та підлягає розгляду судом України в порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 334/6412/23 (провадження № 61-8418св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347802>.

13.34. Про виключну підсудність спорів із договірних відносин за міжнародним договором про правову допомогу та неможливість її зміни пророгаційним застереженням

Пункт 5 статті 48 Договору про правову допомогу між Україною та Чеською Республікою встановлює виключну підсудність спорів із договірних відносин компетентним органам юстиції тієї Договірної Сторони, на території якої проживає, перебуває чи знаходиться відповідач, і не передбачає права сторін самостійно визначати підсудність у договорі. Пророгаційне застереження в договорі між сторонами не може змінити підсудність, визначену міжнародним договором, який має пріоритет над національним законодавством

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 646/8824/19 (провадження № 61-519св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347792>.

13.35. Щодо подання уточненої позовної заяви законним представником недієздатної особи до початку підготовчого судового засідання як підстави для продовження розгляду справи

Якщо до початку підготовчого судового засідання до суду надійшла уточнена позовна заява, підписана опікуном недієздатної особи як її законним представником, залишення первісного позову без розгляду з підстави підписання його недієздатною особою є неправомірним – суд зобов'язаний продовжити розгляд справи по суті

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 554/3107/25 (провадження № 61-10220св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347795>.

13.36. Про право на апеляційне оскарження ухвали про відмову у прийнятті позову третьої особи із самостійними вимогами

Ухвала про відмову у прийнятті позову третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору (про відмову у прийнятті позову та у вступі третьої особи у справу), підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення суду відповідно до пункту 6 частини першої статті 353 ЦПК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 757/38615/24 (провадження № 61-2059св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347739>.

13.37. Щодо наслідків відмови в прийнятті позову, заяви про зміну предмета або підстав позову

Ухвала про відмову у прийнятті заяви щодо зміни предмета або підстав позову за своєю правовою природою є еквівалентною ухвалі про повернення заяви, тому підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення суду відповідно до пункту 6 частини першої статті 353 ЦПК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 757/19524/24 (провадження № 61-11145св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347875>.

13.38. Щодо встановлення факту самостійного виховання та утримання дитини в порядку окремого провадження

Справи про встановлення факту самостійного виховання та утримання дитини одним із батьків не підлягають розгляду в порядку окремого провадження, якщо встановлення такого факту пов'язане з необхідністю з'ясування обставин виконання або невиконання одним із батьків своїх батьківських обов'язків, впливає на права та інтереси дитини, іншого з батьків та свідчить про наявність спору про право. Такий спір має вирішуватися в порядку цивільного судочинства у позовному провадженні

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 686/26736/25 (провадження № 61-2458св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136318723>.

13.39. Щодо зупинення провадження у справі про визнання недійсними фродаторних правочинів до вирішення справи про стягнення боргу

Безпідставне зупинення провадження у справі з мотивів потенційної преюдиційності іншого спору є порушенням вимог пункту 6 частини першої статті 251 ЦПК України, оскільки не доводить об'єктивної неможливості розгляду справи, а також порушує принцип розумного строку розгляду справи, гарантований статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Детальніше з текстом постанови ВС від 06 травня 2026 року у справі № 161/22228/24 (провадження № 61-16491св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136347779>.

13.40. Щодо юрисдикції спору про стягнення коштів пайової участі в розвитку інфраструктури із замовника будівництва – фізичної особи

Наявність в особи статусу фізичної особи-підприємця не означає, що всі наступні правовідносини за її участю мають ознаки господарських. Спори щодо стягнення

коштів пайової участі у розвитку інфраструктури із замовника будівництва, який у документах на будівництво та щодо власності на землю діяв як фізична особа, підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства місцевим загальним судом

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 травня 2026 року у справі № 308/8794/25 (провадження № 61-15974св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136588065>.

13.41. Щодо повернення апеляційної скарги з підстав неусунення недоліків без належного залишення без руху

Повернення апеляційної скарги з підстав неусунення недоліків є допустимим лише щодо тієї скарги, яку ухвалою суду залишено без руху. Якщо ж ухвала про залишення без руху стосується іншої апеляційної скарги або іншого заявника, то таке повернення апеляційної скарги є неправомірним

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 травня 2026 року у справі № 405/3041/25 (провадження № 61-176св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136667092>.

13.42. Щодо звернення стягнення на грошові кошти третьої особи за ст. 440 ЦПК України

Для звернення стягнення на грошові кошти, які належать особі, що має заборгованість перед боржником, не вимагається наявність відкритого виконавчого провадження. Визначальною умовою застосування частини першої статті 440 ЦПК України є існування заборгованості, яка не оспорується відповідною особою або підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили. Нерозгляд судом по суті питання наявності такої заборгованості свідчить про передчасність висновку про відмову у задоволенні заяви

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 376/560/23 провадження № 61-3947св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136946126>.

13.43. Щодо обов'язку суду перевіряти зарахування судового збору незалежно від форми платіжного документа

Неподання оригіналу документа про сплату судового збору не є безумовною підставою для повернення апеляційної скарги, оскільки обов'язок перевірити факт зарахування судового збору до спеціального фонду Державного бюджету України покладається на суд

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 травня 2026 року у справі № 725/10136/24 (провадження № 61-1300св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136739267>.

13.44. Щодо юрисдикції спору про відшкодування шкоди, завданої військовослужбовцем під час проходження служби

Спир про відшкодування шкоди, завданої державі військовослужбовцем у зв'язку з втратою військового майна під час проходження військової служби, є спором з приводу проходження публічної служби. Такий спір підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, у тому числі якщо позов про стягнення шкоди подано після звільнення особи з військової служби

Детальніше з текстом постанови ВС від 03 червня 2026 року у справі № 291/41/22 (провадження № 61-9385св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226436>.

13.45. Щодо співмірності заходів забезпечення позову обсягу позовних вимог

Забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно допускається лише в межах предмета та обсягу заявлених позовних вимог. Накладення арешту на об'єднану земельну ділянку, площа якої значно перевищує площу ділянок, що є предметом спору про витребування, без належного обґрунтування та з'ясування повного обсягу вимог, є передчасним

Детальніше з текстом постанови ВС від 03 червня 2026 року у справі № 538/1109/25 (провадження № 61-13371св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137262903>.

13.46. Щодо підстав представництва прокурором інтересів держави в суді

Прокурор здійснює представництво інтересів держави в суді лише субсидіарно, якщо уповноважений суб'єкт владних повноважень не здійснює або неналежно здійснює їх захист чи якщо такий орган відсутній. Незвернення прокурора до такого органу до подання позову та необґрунтування підстав представництва за ст. 23 ЗУ «Про прокуратуру» є підставою для залишення позову без розгляду

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 червня 2026 року у справі № 509/4257/18 (провадження № 61-9518св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137413889>.

13.47. Щодо юрисдикції спору про призначення страхових виплат у зв'язку зі смертю потерпілого від професійного захворювання

Спори стосовно оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності органів Пенсійного фонду України (як правонаступника Фонду соціального страхування) щодо обчислення, призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням підлягають розгляду за правилами адміністративного, а не цивільного судочинства. Такі органи діють

як суб'єкти владних повноважень, що виконують управлінські функції у сфері соціального захисту

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 червня 2026 року у справі № 176/2469/22 (провадження № 61-3707св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137758979>.

13.48. Щодо звільнення учасника бойових дій від сплати судового збору незалежно від процесуального статусу

Учасники бойових дій звільняються від сплати судового збору у справах, пов'язаних із захистом їхніх соціальних прав, незалежно від процесуального статусу у справі. Пільга зі сплати судового збору, передбачена для учасників бойових дій, поширюється на таких осіб незалежно від того, чи є вони позивачами, чи відповідачами у справі. Покладення обов'язку зі сплати судового збору на учасника бойових дій лише з підстави його процесуального статусу відповідача є неправильним застосуванням п. 13 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір»

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 752/3051/25 (провадження № 61-12120сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137690556>.

13.49. Щодо юрисдикції розгляду скарги на дії державного виконавця щодо боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство

Судовий контроль за виконанням рішень щодо боржника-банкрута здійснюється в межах справи про банкрутство. Після відкриття провадження у справі про банкрутство боржника всі майнові спори та вимоги, вирішення яких може вплинути на розмір або склад ліквідаційної маси, підлягають розгляду господарським судом у межах справи про банкрутство, у тому числі, скарги, подані в порядку судового контролю за виконанням судових рішень щодо такого боржника

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 червня 2026 року у справі № 604/774/24 (4-с/604/4/25) (провадження № 61-13251сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649353>.

13.50. Щодо юрисдикції спору про право користування земельною ділянкою під приватизованим об'єктом державного майна

Спори щодо приватизації державного або комунального майна, зокрема ті, що стосуються визначення обсягу прав на земельну ділянку під приватизованим об'єктом, підлягають розгляду в порядку господарського судочинства. Участь фізичної особи у процедурі приватизації майна не змінює правової природи такого спору та не є підставою для його вирішення в порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 24 червня 2026 року у справі № 545/487/25 (провадження № 61-3868св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137759042>.

14. Спори щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС

14.1. Щодо розрахунку заборгованості за аліментами під час воєнного стану

Під час воєнного стану розрахунок заборгованості за аліментами непрацюючого платника здійснюється, виходячи з останніх оприлюднених органом статистики показників середньої заробітної плати для конкретної місцевості, оскільки законодавець не вніс змін до порядку визначення заборгованості

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 лютого 2026 року у справі № 296/6029/22 (провадження № 61-10443сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133947080>.

14.2. Щодо виконання рішення суду про поновлення на роботі

Виконання рішення суду про поновлення на роботі завершується лише після видання наказу та фактичного допуску працівника до виконання обов'язків із забезпеченням реальної можливості працювати на попередніх умовах

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 лютого 2026 року у справі № 760/17503/24 (провадження № 61-14985св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134040948>.

14.3. Щодо визначення заборгованості за аліментами при призупиненні трудового договору в умовах воєнного стану

Заборгованість за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу), для платника, з яким призупинено дію трудового договору відповідно до статті 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» та який на час виникнення заборгованості фактичного доходу не отримував, визначається виходячи із середньої заробітної плати працівника для даної місцевості (стаття 195 СК України). У такому разі платник аліментів вважається таким, що не працював, оскільки призупинення договору звільняє роботодавця від обов'язку виплачувати заробітну плату

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 02 березня 2026 року у справі № 133/2281/24 (провадження № 61-6031сво25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134880982>.

14.4. Щодо неможливості зобов'язання державного виконавця виконувати законодавчо визначені функції

Належним способом захисту прав сторони виконавчого провадження є оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця, а не зобов'язання виконавця виконати рішення суду, оскільки такий обов'язок уже покладено на нього законом

Детальніше з текстом постанови ВС від 01 квітня 2026 року у справі № 2-40/11 (провадження № 61-3359св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135351097>.

14.5. Про поновлення виконавчого провадження для перерахування добровільно внесених боржником коштів стягувачу

У разі добровільного внесення боржником АТ «Укрзалізниця» коштів на депозитний рахунок органу державної виконавчої служби / приватного виконавця з метою виконання судового рішення, що набрало законної сили, поновлення виконавчого провадження для перерахування виконавцем коштів стягувачу та закінчення у зв'язку із цим виконавчого провадження, за наявності відповідних підстав, не суперечить пункту 10-3 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження»

Детальніше з текстом постанови ВС у складі ОП КЦС від 06 квітня 2026 року у справі № 545/304/22 (провадження № 61-31сво26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135655207>.

14.6. Щодо способу судового захисту боржника при оскарженні арешту майна у виконавчому провадженні

Арешт майна боржника є похідним заходом примусового виконання судового рішення, який не може існувати автономно і безстроково за відсутності відкритого виконавчого провадження або реальної можливості виконання рішення. Збереження арешту протягом тривалого часу (понад 10 років) після закінчення провадження та знищення його матеріалів, за умови спливу строків пред'явлення виконавчого документа до виконання, є невиправданим втручанням у право особи на мирне володіння своїм майном

Детальніше з текстом постанови ВС від 03 червня 2026 року у справі № 932/5808/25 (провадження № 61-233св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137262902>.

15. Звернення рішень до виконання і контроль за їх виконанням

15.1. Про визнання рішення іноземного суду немайнового характеру щодо батьківських прав без надання дозволу на примусове виконання

Рішення іноземного суду щодо здійснення батьківських прав або визначення місця проживання дитини є рішенням немайнового характеру, яке за відсутності обов'язку боржника вчинити певні дії не підлягає примусовому виконанню. Якщо міжнародний договір передбачає визнання таких рішень, вони визнаються на території України без проведення процедури надання дозволу на примусове виконання

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 квітня 2026 року у справі № 522/9011/25 (провадження № 61-1434св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136114328>.

15.2. Межі перевірки при визнанні рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню

Рішення іноземного суду про визначення місця проживання дитини, що не підлягає примусовому виконанню, визнається в Україні за принципом взаємності або відповідно до міжнародних договорів. Юрисдикція таких спорів визначається залежно від звичайного місця проживання дитини. Відсутність двостороннього договору про правову допомогу не є підставою для відмови у визнанні рішення, а незгода одного з батьків зі змістом рішення іноземного суду не може бути підставою для його перегляду по суті під час розгляду процесуального питання про визнання такого рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 червня 2026 року у справі № 753/17854/24 (провадження № 61-3474св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137336483>.

15.3. Щодо розмежування процедур примусового виконання та визнання рішення іноземного суду у справах про батьківську відповідальність

Остаточність рішення іноземного суду сама по собі не усуває необхідності розмежування тієї частини рішення, яка підлягає примусовому виконанню (глава 1 розділу IX ЦПК України), і тієї частини, яка за своїм змістом може бути лише предметом визнання (глава 2 розділу IX ЦПК України) як юридичний факт або правовий стан. Рішення іноземного суду в частині позбавлення батьківських прав та встановлення опіки за своїм характером не потребує примусового виконання, а має визнаватися як юридичний факт у порядку, визначеному главою 2 розділу IX ЦПК України. Водночас присудження іноземним судом процесуальних витрат має майновий характер і підлягає примусовому виконанню в Україні

Детальніше з текстом постанови ВС від 17 червня 2026 року у справі № 495/8640/21 (провадження № 61-3506св26) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137498983>.

Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР, за I півріччя 2026 року. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2026 до 30.06.2026 / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного цивільного суду департаменту аналітичної та правової роботи. Київ, 2026. – 59 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua